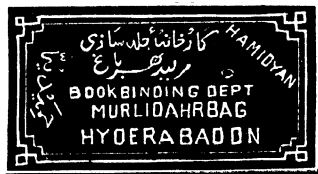

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200463

UNIVERSAL
LIBRARY

ಸತೀಶ್ಚೈಯೇ ಸನ್ಮಾನಗ್ರಂಥವೆಂಬ ನಂ. ೨

ಶ್ರೀ

ಪ್ರಾಜ್ಞಾಪ್ತಿಯಂವಾರಂ

ನಂಜನಗೂಡು.

ಸತೀಶ್ಚೈಯೇ ಮಾತೃಮಂದಿರದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು.

ಪ್ರಥಮಮುದ್ರಣ ೨೦೦೧ ಪ್ರತಿಗಳು

ಬೆಂಗಳೂರು ನಿಜ.

ಓ ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಯಿತು.

೧೯೧೧

(ಇದರ ಸರ್ವಸ್ವಾತ್ಮಂತ್ರ್ಯವೂ ಸಂಪಾದಕಿಯದಾಗಿರುವುದು.)

ಕ್ರಮ ೦-೨-೦

PRAGNASWAYAMVARAM

EDITED AND PUBLISHED

BY

Srimati Tirumalamba

AT THE

HITHISHINI MATRU MANDIRAM,

NANJANGUD

First Edition 750 Copies

Printed at the

THE CITY PRESS

Fort Bangalore City.

1919

(All Rights Reserved)

[PRICE 0-8-0

ಶ್ರೀಃ
 ಶ್ರೀಅರವಿಂದನಾಯಕೀಸಮೇತ
 ಶ್ರೀರಾಮಾಪ್ರಮೇಯಪ್ರಸನ್ನಃ

“ಶ್ರೀಪತ್ನೈ ಕೌಸ್ತುಭ ವಿರಾಜಿತ ದಿವ್ಯರೂಪ |
 ನಿಶ್ವಂಭರೋದ್ಧರಣ ದರ್ಶಿತ ಭೂರಿಶೌರ್ಯ ||
 ಸ್ವಹೃದ ಭಕ್ತಿ ಭರಣಾಯ ಕೃತಾವತಾರ |
 ಶ್ರೀಶಾಪ್ರಮೇಯಜವಣಿ ಶರಣಂ ಪ್ರಸದೇ ||”

ಸಮರ್ಪಣೆ.

ಆವಿಷ್ಕಾರವನ್ನೂ ಇಷ್ಟದೇವನೂ ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದಾಧಿಕಾರನೂ ಆದ

ಶ್ರೀರಾಮಾಪ್ರಸಾದಯ ಸ್ವಾಮಿಯು

ಚರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ವಯಂವರವೆಂಬ

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು

ಆನಂದ ತರಣ್ಯಕವಿಯಿಂದ

ಸಮರ್ಪಿಸುವೆನು.

[ಭಾಸುವಾಣಿ]

(ಗ್ರಂಥಕಾರ)

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಸುಹೃದರೆ:—

ಈ ಸನ್ಮಾನಗ್ರಂಥಾವಳಿಯ ಪ್ರಥಮ ಪುಸ್ತಕವಾದ ಕಪತೀಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟನೆಯಂತೆಯೂ, ಗ್ರಂಥಾವಳಿಯ ದ್ವಿತೀಯ ಪುಷ್ಪವಾಗಿ ಶ್ಯಮಂತಕೋಪಾಖ್ಯಾನ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಕಲ್ಯಾಣವಂಜರಿ) ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪಿ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ವಯಂವರವು ಪ್ರಕಟವಾಗುವಂತಾಯಿತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು.

ಈ ನಾಟಕವು ಸಂಪಾದಕಿಯರ ತೀರ್ಥರೂಪರಿಂದ ನಿರಚಿತವಾಗಿ ಈಗ ಸುಮಾರು ೨೦ ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗು ರಂತೆ ಈ ನಾಟಕವು ಆತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾಕ್ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಇದನ್ನು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದ ವಲ್ಲೆರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಂದ, ಪದ, ಹಾಡುಗಳೂ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಸುಲ ಭವಾಗುವಂತೆ ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಪಾಂಡಿ ತ್ಯಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಹಳಗನ್ನಡದ ಪ್ರೌಢಕವಿತೆಯವುಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ವಯಂವರದ ದ್ವಿತೀಯಾಂಕದಲ್ಲಿರುವೆ ಹಂಭ, ಲೋಭ, ಕೃಷ್ಣೆಯರ ಅಕ್ರಮವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸಕೃದಾವೃತ್ತಿ ನೋಡುವುದರಿಂದಲೇ

ಆಗ್ರಹಯುಕ್ತರಾಗಿಯಾಗಲಿ, ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವರಾಗಿಯಾಗಲಿ ಆಗುವಂಥವರೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನನೆಯಿಷ್ಟು ಡಂಭ, ಲೋಭದಿಂದಕೂಡಿದತ್ಯಷ್ಟೆಯ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಕೇವಲ ಜಘನ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಈ ಸಾತ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗಿರುವುವೆಂಬುದು ಸಂತೋಷ ಲೋಭರ ವಾಗ್ಗುಡ್ಡ, ಸಂದರ್ಭವಿವರಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತು ನಾಟಕಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡುವುದರಿಂದ, ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮುಕ್ತಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಆಹವನೆಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದು ಸರಿಯೆನಿಸಲಾರದು.

ಇನ್ನು “ ಸನ್ಮಾನಗ್ರಂಥಾವಳಿ ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಇಂತಹ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೇನು ? ಇದರಿಂದ ಸತಿಯರ ಹಿತಸಾಧನೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ? ಕೇವಲ ಪಾಮರರಂಜನೆಯೇ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿಯುಳ್ಳ ಈ ನಾಟಕಪ್ರಕಟನೆಯಿಂದ ವಾಚ್ಯಯಕ್ತ್ಯಾಗಲಿ, ಸಮಾಜಧರ್ಮಯಕ್ತ್ಯಾಗಲಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹಿತಸಾಧನೆಗಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದು ? ಎಂಬೀತರದ ಆಕ್ಷೇಪಗಳು ಅನೇಕರಿಂದ ಹೊರಡಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಉತ್ತರವಿಷ್ಟು. ಸತೀ ಹಿತೈಷಿಣಿಯ ವುಸ್ತುಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮೇಲಿನ ನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಹೊರಡುವುವು. ಈ ಸನ್ಮಾನಗ್ರಂಥಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಕಟಿಸುವೆವೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಲ್ಲ. ವಾಚನಾಧಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಇತರ ಬಂಧು ಭಗಿನಿಯರು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೂ ಈ ಸನ್ಮಾನಗ್ರಂಥಾವಳಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಖೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲದೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಉಪನ್ಯಾಸ, ಲೇಖನ, ಮತ್ತು ಇತರ ಐತಿಹಾಸಿಕಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುವು.

ಈ ಗ್ರಂಥಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ನಾಟಕಗಳೂ ಒಂದು ಯಕ್ಷಗಾನ (ತಿಮ್ಮಪ್ಪದಾಸವಿರಚಿತವಾದ) ಭೀಮಪದಾಕ್ರಮವರ್ಣನ ಎಂಬ ಅಭಿದಾನವುಳ್ಳ ಬಕಹಿಡಂಬ ವದಿ (ಲಾಕ್ಷ್ಮಗೃಹ್ಯದಹನ) ವಿರಾಟವರ್ಣ (ಉತ್ತರಗೋಗ್ರಹಣ) ಈ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನೊಳಕೊಂಡ ಯಕ್ಷಗಾನ ಗ್ರಂಥವೂ ಹೊರಡುವುದು.

ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯಿಂದ ವಾಚಕರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ಈ ಸನ್ನಾ ನಗ್ರಂಥಾವಳಿಯು ಮಾಸವುಸ್ತುಕಾವಳಿಯಾಗಿ ಸಂದಿನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಕಳುಹ ಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಉತ್ತಮತರದ ಯಕ್ಷಗಾನ, ನಾಟಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ವಿಚಾರತರಂಗಗಳೆಂದೊಡಗೂಡಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಿನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶವತ್ಸ್ಯರಾದ ಬಂಧು ಭಗಿನಿಯರು ಸಹೃದಯರಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಿ ನಮ್ಮೀ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವೆವು.

ಕಾಳಯುಕ್ತಿ ಸಂ|| ಮಾರ್ಗಶಿರ ೭||
 ವಿಶ್ವಾದಿ ಭಾನ ವಾರ (೨೯-೧೨-೧೨)
 ಮಾತೃಮಂದಿರಂ ನಂಜನಗೊಡು.

}

ಉತ್ತಿ
 ಹಿತ್ತೈಷಣೀ

ದಿ ಸುಟವೈಸಾ,
ಕೋಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.
1919.

ಶ್ರೀಃ

ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಸನ್ನ.

ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ವಯಂವರಂ.

ಪ್ರಥಮಾಂಕ ಪ್ರಾರಂಭಃ

ಶ್ರೀರಾಮಂ ಶ್ರೀತಪಾಽರಿಜಾತಮಮುಲಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಂಸೇವಿತಂ |
ಶ್ರೀಮತ್ಕೃತಿಕಯಜ್ಞಪಾಲನಾಂಧೃ ಧುರ್ಯಂಕೃಪಾಸಾಗರಂ ||
ಶ್ರೀಕಂಠನಘಚಾಪಖಂಡನನಿಧೌ ಸಕ್ರೋಧಸಂಚಾನನಂ |
ಶ್ರೀಸೀತಾಸದತೀಶಿರೋಮಣಿಯುತಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಂಭಜಿ ||

ಠಾಗ || ಕವಾಚು || ಚಾಪು || (ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ)

ಶ್ರೀನಿವಾಸನೇ ಪರಿಪಾಲಿಸ್ಯೆ ||ಪ|| ಸದಯ ಹೃದಯ ಸಂತತ||ಅ||
ಸುರರಿಪುಕುಲಮಂ ಧುರದೊಳು ಸವರುತಧರಣಿಯಭಾರಮಂ |
ಪರಿಹರವಾಡಿದ ತೆರದಿಂದಲಿಮ್ಮನು || ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆ || ೧ ||
ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಮಂ | ಭರದಿಂಜಯಿಸುತ | ಹರಿಭಜಕನೆನಿಸ |
ವರವನುಪಾಲಿಸ್ಯೆ ಪರಮಕೃಪಾಕರ || ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆ || ೨ ||
ದುಷ್ಪ್ವಿದಾರನೆ ಶಿಷ್ಯಸಂರಕ್ಷಣ | ಕೃಷ್ಣಮಹೀಶನಾಭೀಷ್ಪ್ಪ
ವನೆಲ್ಲಮಂ ಕೊಟ್ಟುನೀಂರಕ್ಷಿಸ್ಯೆ || ಶ್ರೀನಿ || ೩ ||

(ನಾಂದ್ಯಂತೆ ಸೂತ್ರಧಾರಃ)

ಸೂತ್ರ—(ಮೇಲೆನೋಡಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿ)

ವೃತ್ತ || ಶ್ರೀಕಾಂತಂ ಶ್ರೀತಸಾರಿಜಾತಮಮಲಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಗಿಂ ಸೇವಿತಂ |

ರಾಕಾಂತರ್ಗತ ಜಂದ್ರಕೋಟಿಸದೃಶ್ಯೇರಾನನಂ ಸುಂದರಂ ||

ಲೋಕವ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕಗುಣವ್ಯಾಪಾರದಿಂವರ್ತಿಪಾ |

ಭೂಕಾಂತಂ ಕಮಲಾಕ್ಷನೇ ಪೊರೆಯಲೀ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭೂಪಾಲನಂ ||

(ಸಭೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಿನೀತನಾಗಿ)

ಸಹೃದಯರಾದ ಸಭಾಸದರಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು. ಮಹನೀಯರಾದ

ಇವರನ್ನು ಯಾವೂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಲಿ ? (ಕಿವಿಕೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದಂತೆ

ಅಭಿನಯಿಸಿ) ಏನು! ಏನೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು ? ಹೀಗಲ್ಲವೆ ?—

ಕಂದ || ಆವುದರೊಳ್ಳರಸಮೊ ವಾ |

ಕೃತ್ವುದರೊಳ್ ಸಂವಿಧಾನಮತಿಚತುರತರಮೊ ||

ಆವುದುನವರೂಪಕಮೊ |

ನೀವದನಾಡೀಗ ನಮ್ಮ ತುಷ್ಟಿವುದಾಯಾರ್ಥ ||

(ಸಂತೋಷದಿಂದ)

ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದೆನು. ಇರಲಿ, ನನ್ನ ಸಹಚಾರಿಣಿಯೊಡನೆ ಮುಂದಿನ

ಸನ್ನಾಹದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವೆನು.

(ತೆರೆಯಕಡೆನೋಡಿ)

ಕಂದ || ರಮಣೀಕುಲಮಣಿತರುಣೀ |

ಸುಮಧುರವಾಣಿ ಫಣಿವೇಣಿ ಪಲ್ಲವಪಾಣೀ ||

ಸುಮಶರಣರಗಿಣಿ ಭಾಮಿನಿ |

ಮಮಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಿಣಿ ನಲಿಯುತೆ ಬಾ ಸಖಿನೀಂ ||

(ನಟಿಯಪ್ರವೇಶ)

ನಟ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ ! ಕರೆದುದೇಕೆ ?

ಸೂತ್ರ—ಆರ್ಯ! ಚಿಂತಾಸಕ್ತಳಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವೆ, ಕಾರಣವೇನು !

ನಟ— ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ ! ನಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನಪಾತ್ರರಾದ ಕಲಹಂಸ ನಿಗೂ ಕಮಲಿನಿಗೂ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮಹಾಮಾಯನು ವಿಘ್ನ ಮಾಡುವನೆಂದುಕೇಳಿ ಚಿಂತಿಸುವೆನು.

ಸೂತ್ರ— ಆರ್ಯ ! ದೈವಯೋಗದಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಅಂಕು ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಾಮಾಯನ ಪ್ರಯತ್ನವುಕೂಡ ನಮಗೆ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೇಕೆ ಚಿಂತೆ ? ಇತ್ತನೋಡು. —

ಕಂದ || ಸರಸಿಜಮುಖಿ ಸಭಿಕರಿವರ್ |

ನರಗಾಂಧರ್ವಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಪರಿಣತರುಂಮೇಣ್ ||

ಹರಿಶರಣರುಮಂತಲ್ಲದೆ |

ಸರಸಿಗಳೊಳ್ ರಸಿಕರೆಂಬವೆಸರಾಂತಿರ್ವರ್ ||

ನಟ—ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನೆ ! ನಮ್ಮ ವ್ಯಾಜ್ಯೋದಯದಿಂದಲೇ ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಂನರ್ಶನ-ಸಂಭಾಷಣಾದಿಗಳು ಅಭಿಸಿರುವುವು. ಅಂತಹ ಸುದಿನವನ್ನು ನಾವು ಚಿರಸ್ಥರಣೀಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವು.

ಸೂತ್ರ—ಅದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುದು.

ನಟ—ಮಾಡತಕ್ಕದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಬಹುದಲ್ಲವೆ ?

ಸೂತ್ರ—ಆರ್ಯ ! ಇವರ ಸುಪ್ರಸ್ನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉಪಾಯವೇನೊಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಇವರು ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು.

ಕಂದ || “ ಆವುದರೊಳ್ ಸರಸಮೊವಾಕ್ಯಾವುದು ” (ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವನು.)

ನಟಿ—ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನೆ! ಗರಪುರೇನಿವಾಸಿ, ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಾರ್ಯ ವಿರ ಚಿತವಾದ ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ವಯಂವರವು ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳುಳ್ಳುದಲ್ಲವೆ?

ಸೂತ್ರ—ಆರ್ಯೇ! ಚನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದೆ!

ಕಂದ|| ಪ್ರಾಜ್ಞರೊಳುತ್ತಮನೆಸಿದ |

ಸುಜ್ಞಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತವರನಂ ನಲವಿಂ ||

ಪ್ರಜ್ಞಾಮಣಿವರಿಸಿದುದಂ |

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೆ ಮೂಢನೆ! ನಾನು ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗಿರಲು |

ನಟಿ—(ಭಯದಿಂದ) ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನೆ! ರಕ್ಷಿಸು! ರಕ್ಷಿಸು!!

ಸೂತ್ರ—ಆರ್ಯೇ! ಭಯಪಡುವುದೇಕೆ?

ನಟಿ—ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನೆ! ನಿನ್ನವಾಕ್ಯದಿಂದ ಆರೋ ಕುಸಿತರಾಗಿರುವರು.

ಸೂತ್ರ—ಆರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿವೆನು, ತಾಳು.

ಕಂದ || ಪ್ರಾಜ್ಞರೊಳುತ್ತಮನೆಸಿದ |

ಸುಜ್ಞಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಭಕ್ತವರನಂ ನಲವಿಂ ||

ಪ್ರಜ್ಞಾಮಣಿವರಿಸಿದುದಂ |

ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ವಯಂವರಮೆಂದುಸಿರ್ವರ್ ರಸಿಕರ್ ||

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ (ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ) ಮೂಢನೆ! ನಾನು ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗಿರಲು ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ವರಿಸುವಳೆ?

ಸೂತ್ರ—ಆರ್ಯೇ! ಈ ಧ್ವನಿಯು, ದುರ್ಜಯನಾದ ಕಾಮನದೇ ಸರಿ! ಕಾಮನು ರತಿಯೊಡನೆ ಇತ್ತ ಬರುವಂತಿದೆ; ನಡೆ, ನಾವು ಮುಂದಿನ ಪಾತ್ರವಂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ.

ನಟಿ—ಆಗಬಹುದು.* (ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಡುವರು)

ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

(ರತಿಯೊಡನೆ ಕಾಮನ ಪ್ರವೇಶ)

ಕಾಮು—ಪ್ರಿಯೆ ! ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನಾದ ಮಹಾಶೋಹನಿಂದ ನಾನು ಆಚ್ಛಾಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಂದಿರುವೆನು.

ರತಿ—ಏನೆಂದು ?

ಕಾಮು — “ ಜನಕವಂಶಸಂಭೂತಿಯಾದಪ್ರಜ್ಞೆಯು, ಸೂರ್ಯ ವಂಶಸಂಭವನಾದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ವರಿಸುವಳೆಂದುತಿಳಿದಿರುವೆನು, ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯವು ನನಗೆ ದುಃಖಕರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೀವು ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದು. ” ಹೀಗೆ ಅಜ್ಜಿಯಾಗಿರುವುದು.

ರತಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರ ! ಪ್ರಯತ್ನವು ದುಸ್ತರವಾದುದು. ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ವರಿಸುವಳಲ್ಲ !

ಕಾಮು — (ದರ್ಪದಿಂದ ನಕ್ಕು) ಪ್ರಿಯೆ ! ವಿಶೇಷವಾದ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮಹಾತ್ಮ್ಮಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ರಾಗಾ || ದೂ ರ (ದಾರಿತೋರಿಸುಮುನಿ)

ಕೇಳುಪ್ರಿಯೆ ಯನ್ನ ಸಾಹಸಮಂ ನೀಂ ||೫|| ಕೇಣದಿಂ
ಬರುತಿಹ ಜಾಣರಗುಂಪನು | ಬಾಣವಹೊಡೆಯುತೆ ತ್ರಾಣಕೆ
ಡಿಸುವೆನಾಂ || ೧ || ಚಂದವಿಚಲಿಸುವ ಮಂದಮಾರುತನಿಂದ |
ಅಂದದಿಂ ಸೇರುತೆನಾಂ ಬಂಧೆಗೊಳಿಪೆಜಗಮಂ || ಕೇಳುಪ್ರಿಯೆ
||೨|| ಶಾರದೇಂದುವಿನೊಳ್ಳೇರಿ | ಸಾರಸಾಕ್ಷಿಯರಕೂಡಿ ಕ್ರೂ
ರಕರವನುಬೀರಿ | ಸೂರೆಗೊಳ್ಳು ವೆ ಜಗವಂ || ಕೇಳುಪ್ರಿಯೆ||೩||

ಪ್ರಿಯೆ ! ಇಷ್ಟೇಅಲ್ಲ, ಇತರ ಪುಮಳಪಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಮಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನಿದ್ದು, ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಕಾರವಶವಾಗಿ

ಮಾಡುವೆನು. ನನ್ನ (ಸಾಹಸ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ
ಮಾಳಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರುಕೂಡ ದೆತರಾಗಿರುವರು. ಇನ್ನು ವಿಷ್ಣು
ಭಕ್ತನ ಪಾಡೇನು ?

ರತಿ—ಆರ್ಯವೃತ್ತನೆ ! ಇಂತಹ ಅಸೀಮವಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿ
ಯೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಅಜೇಯನೆಂದೂ ದುರ್ಜೇಯನೆಂದೂ
ಜಗಜ್ಜೀತನೆಂದೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಪಡೆದಿರುವೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಿತ್ಯಲಚಿತ್ತದಿಂದ
ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತಿವನನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವತನಾಗಿ, ಅರ್ಧ
ನಾರೀಶ್ವರನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಆತನನ್ನು ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ದಾಸನಾ
ಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ ? ಆದರೂ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೀ
ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಬಹುದೆಂದು
ತೋರುವುದು.

ಕಾಮ—(ಗರ್ವದಿಂದ)

ರಾಗಾ || (ಏಮಿಮಾಯಮು ಜೇಸಿಪೋತಿವೋ)

ನಾರೀಮಣಿಯೆ ಕೇಳ್ವುದೆನ್ನ ಘೋರವಿಕ್ರಮಂ || ಪ ||
ಧಿರನಾದೆನೆಗೆ ಮೂರುಲೋಕವೆದುರೆಪ್ರೇಳೆ || ಅ ||
ಈಶನನ್ನು ಪಾಶ ನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಿದೆ | ಜಗಧೀಶನೆದುರೆ ಮುನಿ
ಗಳೆದುರೆಯನಗೆ ಯಾರ್ ಸಮರ್ || ೧ ||

ಪ್ರಿಯೆ ! ನಿಜವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ಜೀವಿಸಿದ್ದರಲ್ಲವೇ—ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ
ಅವನ ಪರಿಣಯವಾಗುವುದು ? ಅವನನ್ನು ಅರಣ್ಯಪಾಪ್ತನಾಗಿ ಮಾಡಲು
ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ನನಗಿಂತಲೂ ಸಾಹಸಿಗಳಾದ ಧೃಡಂಭಾದಿಗಳನ್ನೂ
ಮೊದಲೇ ಕಳುಹಿರುವನು. ಅವರು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಯೇ ಇರಬಹುದು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

“ ಆಹಾ ! ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಂತೈಸುವುದು ಕಷ್ಟ ! ಅತಿಕಷ್ಟ !! ”

ಕಾಮ—(ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ) ಪ್ರಿಯೆ ! ವಿವೇಕನು, ಸುಶೀಲೆಯೊಡನೆ ಬರುವನು. ಇನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. (ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಸುಶೀಲೆಯ ಅಂತಃಪುರ

(ಸುಶೀಲೆಯೊಡನೆ ವಿವೇಕನ ಪ್ರವೇಶ)

ವಿವೇಕ—(ಮೇಲೆನೋಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ)

ರಾಗಾ|| ಜುಂಜೋಟಿ | (ಶೀಕರಣಮಹಾಬಲಾ)

ಪಾತಿಶ್ರೀನಿವಾಸನೆ | ದೇಹಿಮುದಂ ನಿರಂತರಂ || ಪ ||
 ಮೋಹವಾಶವಾರಣಸನ್ನೋಹಸಾಕಾರಶ್ರೀಧರ || ಪಾತಿ || ಮಾನಿ
 ನೀಮಣಿಯುನಿಂದು | ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕೂಗಲಂದು | ಮಾನದಿಂದ
 ಕಾಯ್ದಬಂಧು | ಶ್ರೀನಿವಾಸದಯಾಸಿಂಧು || ಪಾತಿ || ೧ ||
 ಇಂದ್ರಸಂಗಕಲುಷಿತೆಯಾದ | ಸುಂದರಿಯಾಪಲೈಯಾ | ಸಂ
 ದಕಾಪದಿಂದಬಿಡಿಸಿ ಆನಂದವಿತ್ತುಪೋರೆದ ವರದಾ || ಪಾತಿ || ೨ ||

ಸುಶೀಲೆ—ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಒಗ್ಗೇಕೆ ಕಳೆಗುಂದಿರುವಿ ?

ವಿವೇಕ—ದೇವಿ ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ದರಿದ್ರ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ಪರ
 ಪಕ್ಷದವರು ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೇಳಿದ
 ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ನಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು !

ಸುಶೀಲೆ—ಅರ್ಯಪುತ್ರನೆ ! ಚಿಂತಿಸುವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ದಿಯಾ
 ಗುವುದಿಲ್ಲ ಸುಕುಮಾರಯು ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಾವಶಕಾಗಿದ್ದವೇಳೆ,
 ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನೇಬಂದು ಅವಳ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿದಯಾಗೆ ಕನಸು ಕಂಡ
 ಳಂತೆ ! ಅದುವೊದಲು.

ಕಂದ || ಕನಸಂಕಂಡದುನೊದಲಂ |
 ಮನದೊಳ್ ಧ್ಯಾನಿಸುತೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನರೂಪಂ ||
 ತನುಜಾತೆಜನುತಿರುನನು |
 ಘನಮಂತ್ರದೊಲಂತ್ರಯಕರನಾಮನೊಲವಿಂ ||

ವಿವೇಕ—ದೇವಿ ! ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ! ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ವಸಿಸುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಕುಲತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ದೈವೇಷ್ಟಿಯೋ-ಇತರರ ಮಾಯೆಯೋ- ಊಹಿಸಲಸಾಧ್ಯ !

ಸುಶೀಲೆ—ಆಯವುತ್ರನೆ ! ಸಕಲ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಳಾಗಿ ಯೂ ಸಮಸ್ತ ಯೋಗಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಇತರರ ಕೌಟಿಲ್ಯವು ಫಲಿಸುವುದೆ ?

ವಿವೇಕ—ದೇವಿ ! ನಿನ್ನವಾಕ್ಯವು ಸತ್ಯವಾದುದು. ಇಂತಹ ಲೋಕೋತ್ತರ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವಳಾಗುವುದಂದಲೇ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸ್ತ್ರೀತಿಗೂ ಪಾತ್ರಳಾಗುವಳು. ಆದರೂ ಈಗ ನಾವು ಮೂವರೂ ಸಂತಾಪಪಡುವ ಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ ! ಹಾ ! ಕಷ್ಟ ! ಕಷ್ಟ !!

ಸುಶೀಲೆ— ರಾಗ—ಶಹನ || ಅರಿತಾಃ ||

ಯಾಕೆಚಿಂತಿಸೆ ಭೂಪ | ಕೋಕಮಂಜಿಡುಬಿಡು ||ಪ||
 ಲೋಕರಕ್ಷಕನಾದ ಶ್ರೀಕಾಂತನಿರುತಿರೆ ||ಅನು|| ಜನವಾತೆಯ
 ನೆಕೇಳಿ | ಘನಮಹಿಮಸಂಧ್ಯಯು | ವನುಬಿಡುವುದುಚಿತವೆ | ವ
 ನಜಾಹ್ನಿನಿಲ್ಲವೆ ||ಯಾಕೆ ||೧|| ದುಸ್ವೈಕಾರ್ಯದೊಳಿಹ | ಭ್ರ
 ಸ್ವದಂಭಾದಿಗಳಂ | ಕೃಷ್ಣನೇ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ | ಶಿಷ್ಯರಣೀರವನು
 ||ಯಾಕೆ||೨||

ವಿವೇಕ — ಸೇವಿ ! ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದ ವರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸು ತಲ್ಲಣಿಸುವುದು; ಮುಂದೋರ ದಿರುವುದು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಹಿತಸೂಚನೆಯೊಂದೇ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು.

ಸುಶೀಲೆ — ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನೆ ! ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಹಲವು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ನೋಡುವನು. ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಸಾಹಸದಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅಜಂಜಲವಾದ ಭರವಸೆಯಿಂದಲೂ ನಾವು ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಧೈರ್ಯ ಪಡದೆ ಪ್ರತಿ ಪಕ್ಷದವರ ವಿಗ್ರಹೋಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು.

ವಿವೇಕ — ದೇವಿ ! ನೀನು ಹೇಳುವುದು ವಿಹಿತವೇಸರಿ. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ನಮಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

ಸುಶೀಲೆ — ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನೆ ! ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರು ಕಾಲಬಲದಿಂದ ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರೂ ದೈವಬಲವುಳ್ಳ ನಮ್ಮವರನ್ನು ಅವರು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲಾರರು. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಮ್ಮವರನ್ನೇ ಪರಿಸುವಳೆಂಬುದು ನಿಜವಾದ ಮಾತು !

ವಿವೇಕ — ದೇವಿ ! ತಪಸ್ವಿನಿಯಾದ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯವು ಅನ್ಯತವಾಗದೆಂದು ನಂಬುವೆನು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಶಾಂತಾದಿ ಸಚಿವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ಕರೆಯಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಡುವ — ಸಡೆ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಡುವರು.)

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಥಮಾಂಕವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕ ಪ್ರಾರಂಭಃ.

(ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಭಿನಯಿಸುತ್ತ ಶಿಷ್ಯಸಮೇತನಾದ
ಡಂಭನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಡಂಭ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ)

ರಾಗ—(ಚಾಪಿಯಹೂವು ಬೆಳ್ಳಗೆ)

ಮಹಾನುಭಾವನು ನಾನೇ | ಭಲಾ ಭಲಾ ||ಪ|| ನಾನೇ
ಬಲು ಶೂರ ! ನಾನೇ ಬಲುಧೀರ | ನಾನೇ ಸುಕುಮಾರ ಸುಂದ
ರಾಕಾರ ||೧|| ನಾನೇ ಧನವಂತ | ನಾನೇ ಗುಣವಂತ | ಎನ್ನು
ನೇ ಎಲ್ಲರು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿಹರು ||೨|| ಇಪ್ಪತ್ತುಸಾವಿರ ರೂಪ್ಯವಧ
ನದನು | ಬಪ್ಪಿಸಿ ಮಣಿದನು | ಕಪ್ಪುವಕೊಂಡೆನು || ಮಹಾ
ನು ||೩||

(ಶಿಷ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ)

ಎಲೈ ಶಿಷ್ಯನೆ! ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಕಾಡ್ಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ
ಮಹಾರಾಜನು ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಯೋಗಿಸಿರುವನು. ನಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ
ದವನಾದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ಅರಣ್ಯವ್ರಾಪ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು
ಅಲ್ಪಕಾರ್ಯವಾದರೂ ಉಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ಮಧುರಾ
ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ಇರಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವೆನು.
(ಮುಂದೆ ಗಮನವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ, ಸಾವಧಾನದಿಂದ ನೋಡಿ)—ಆಹಾ !
ಇದೇ ಮಧುರಾಸಗರ ! ಇದು ಬಹು ಪುರಾತನವಾದುದೆಂದು ತೋರುವುದು.
ಪಗಡೆಯ ಚಾರಿಯಂತೆ ಸಾಲಸಾಲಾಗಿಯೂ ಸುಸಜ್ಜಿತವು. ಮನೋ

ಹರವೂ ಆದ ಸೌಧಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಎಷ್ಟು ರಮ್ಯವಾಗಿರುವುದು ? (ಮತ್ತೂ ನೋಡಿ)

ರಾಗಾ—ಕಮಾಚು ಏಕತಾಳ—(ನಾರೀಮಣಿ ನಿಲ್ಲೇ)

ಮನಕೆಂತು ಸಂತೋಷಮಂ | ಕೊಡುವುದಿದೀ ಸತ್ರಂ||೨||
 ದಿನಸನಬಾಧೆಯಿಂ | ತನುವನು ಪ್ಲರೆಯಲು | ಜನಗಳ ಗುಂ
 ಪಿನಿಂ | ಘನತರ ತಂಪಿನಿಂ || ಮನಕೆಂತು || ೧ || ಸಾರಸಗಳಿಂ
 ದ | ಪೂರಿತಮಾಗಿಸ | ವರನೀರಕೊಳದಿಂದ | ತರುಗಳ ಸೊಂ
 ಪಿನಿಂದ || ಮನಕೆಂತು || ೨ ||

ಆಹಾ ! ಈ ಸತ್ರವು ಉಪವನದಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಲೋದಕ ಪೂರ್ಣವಾದ ಶಟಾಕದಿಂದಲೂ ರಮಣೀಯವಾಗಿರುವುದು. ಇದು ನಮ್ಮ ವಾಸಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರಾದಿ ಸಚವರು ಬರುವವರೆಗೆ ನಾನಿಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಷ್ಯನೊಡನೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಶಿಷ್ಯ (ಪರನಿಂದ)—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪರನಿಂದಾಖ್ಯನು ನಮು ಸ್ಮರಿಸುವನು.

ಡಂಭ—ವತ್ಸನೆ ! ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿರುವುದು.

ಶಿಷ್ಯ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ವೇತ್ರಾಸನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

ಡಂಭ—(ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಶಿಷ್ಯನೆ ! ಸುಂದರನಾದ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ಅತಿ ಗರ್ವದಿಂದ ಇತ್ತಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಈತನ ವೇಷವನು ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯನಂತೆಯೇ ಕಾಣುವನು.

ಶಿಷ್ಯ—ನಮ್ಮ ದೇಶದವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಡಂಭ—ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರು.

ಶಿಷ್ಯ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವನು.)

(ಅಹಂಕಾರನ ಪ್ರವೇಶ)

ಅಹಂಕಾರ—(ಡಂಭನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ)

ಠಾಗಾ—(ರಮ್ಮನವೇ ಸಾಮಿಕೆ)

ಈತನಾರೋ-ಡಂಭನಂತಿಹ | ಖ್ಯಾತನು ಶಿಷ್ಯಸಮೇತ
ನಾಗಿಹ ||೨|| ಮೃದ್ಬಿಂದುಗಳಿಂ-ಮುದ್ರಿತವಾಗಿಹ | ಹೃದಯೋ
ರುಲಲಾಟವು | ಪದಜಾನುಜಂಘವು ||೧|| ಕರಕಂಠವೃಷ್ಣದೋ
ಳ್ | ಶಿರಬಾಹು ಚುಬುಕದೋಳ್ | ವರಮುದ್ರೆಗಳಿಂ ಪರಿ ಶೋ
ಭಿಸುತಿದನು || ಈತನಾರೋ || ೨ || ಸುರುಚಿರಕಟಿಯಲಿ | ವರ
ಕರ್ಣಕರದಲಿ | ವರದರ್ಭಿಗಳಿಂದತಿ | ಮೆರೆಯುವ ಸನ್ಮತಿ ||
ಈತನಾರೋ || ೩ ||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಮುಂದೆ ಬರುವನು.

ಡಂಭ—(‘ಠಾಗಾ’ ಕಾರದಿಂದ ಅಡ್ಡಯಿಸುವನು)

ಅಹಂಕಾರ--(ಏಸ್ವಿತನಾಗಿ)ಇದೇನು ? ಹುಂಕಾರದಿಂದಲೇ ತಡೆವನು.

ಶಿಷ್ಯ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ದೂರ ನಿಲ್ಲಬೇಕು.

ಅಹಂಕಾರ—(ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ) ಆಹಾ ! ಬಲು
ಜೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ ಅತಿಥಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನನ್ನನ್ನು
ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾನಾದಿಗಳೆಂದ ಕೂಡ ಸತ್ಕರಿಸದವರು ಮನುಷ್ಯರೆ ?

ಡಂಭ—(ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ನೋಡುವನು)

ಶಿಷ್ಯ—(ಅಹಂಕಾರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಪೂಜ್ಯರೆ ! ನಮ್ಮ ಗುರು
ಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಲಶೀಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಒಪ್ಪೇಕ್ಷಿಸುವರು.

ಅಹಂ—(ಗರ್ವದಿಂದ) ನಮ್ಮ ಕುಲಶೀಲಗಳನ್ನು ನಾವೇ ಹೇಳಿಕೊ

ಳ್ಳಬೇಕೋ ? ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲಾ “ಮಾಯಾಪುರಿ” ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲವೋ ?

ಶಿಷ್ಯ—ಪೂಜ್ಯರೆ! “ಮಾಯಾಪುರಿ” ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಲ್ಲೆವು. ಹೇಳಿರಿ!

ಅಹಂ—ಕೇಳು, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ “ದುರ್ಧನ” ನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನು. ದಯಾ ಸತ್ಯಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು “ಅಕಂಕಾರ” ನೆಂದು ಹೇಳುವರು.

ಡಂಭ—(ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಿದ್ದು) ಮಿತ್ರನೆ! ವಂದಿಸುವೆನು. ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಡಂಭನೇ ನಾನು !

ಅಹಂ—(ವಿಸ್ಮಯಾನಂದದಿಂದ ಡಂಭನ ಕೈಹಿಡಿದು)

ಕಂದ || ಕ್ಷೇಮವೆ ಮಿತ್ರನೆ ಡಂಭನೆ |

ಪ್ರೇಮದೊಳಿಮಗಿತ್ತಭೂಪನಾಜ್ಞೆಯ ಮುದದಿಂ ||

ನೇಮದಿನಡೆಯಿಸಿನಾವ್ನಳ್ |

ಭೂಮಿಪನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವ ಭರದಿಂ ||

ಡಂಭ—ಎಲ್ಲವೂ ಕುಶಲವೇ ಸರಿ.

ಅಹಂ—ಮಿತ್ರನೆ! ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸವು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೆರೆವೇರಿತು ? ಲೋಭಾದಿಗಳಿಲ್ಲಿ ?

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ ! ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿದನೇಲೆ ಲೋಭಾದಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರುವರು. ನಮ್ಮ ಮಂಡಲಿಯೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿದರೆ ರಾಜನ ಇಷ್ಟವೂ ಪೂರ್ಣವಾದಂತೆಯೇ ಸರಿ !

ಅಹಂ—ಮಿತ್ರನೆ ! ನಾನು ಬಹು ಆಯಾಸಪಟ್ಟಿರುವೆನು. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ ! ನೀನು ಭತ್ತದಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳು.

ಬಹುದು. ನಾನು ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರಾರು ಬಂದಿರುವರೋ ನೋಡಿಬರುವೆನು.

ಅಹಂ—ಆಗಬಹುದು. (ಬಳಗಿ ಹೋಗುವನು.)

(ಡಂಭ—ಮುಂದೆ ಬಂದು ಬಗ್ಗಿನೋಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ)

ಆಹಾ ! ನನ್ನ ನಯನಾರಾಮಿಯಾದ ತೃಪ್ಣೆ, ಈ ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂದಿರುವಳು. (ದೃಷ್ಟಿಸಿನೋಡಿ)

ರಾಗಾ — (ಸುಂದರೀ)

ಸುಂದರಿ ನಿಂದಿರುವಳು | ಚಂದದಿ ಬಾಗಿಲೊಳ್ || ಅಂದದಿ ನೋಡುತೆ ಬಂದವರನು || ಅ || ಶ್ರೋಣಿಯಭಾರದಿಂ ಘನಲಸ ಲಾಗಿಹಳು | ಜಾಣಿಯುಕಡೆಗಣ್ಣು ನೋಟದಿಜಾಣರ | ತ್ರಾಣವ ಹಿಂಡುವಳು | ಕೇಣವಬಿಡಿಸುತ || ಸುಂದರೀ || ೧ || ಸ ರಸಿಜ ಲೋಚನೆ ಕರಗನೋರೆವಾಡಿ | ತರುಣರಮನವನು ಭರದಿಂದ ಸೆಳೆವಳು|ಗುರುಕುಚಕುಲುಕುತೆ || ಸುಂದರಿ ||೧|| ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಯ ಕೂಡಿ ಸ್ಮರನನುಜಯಿಸುವ | ಸ್ಮರಸುಂದರನಾಂ ಬರುವೆನೆಂದ ರಿತು || ವರಮಣಿಭೂಷಣಾಭರಣಭೂಷಿತಳಾಗಿ || ಸುಂದರಿ ||೩||

ಆಹಾ ! ನನ್ನ ಮನೋಹಾರಿನಿಯಾದ ತೃಪ್ಣೆ ಇಲ್ಲರುವುದರಿಂದ ಲೋಭ ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಈ ತೃಪ್ಣೆ ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದ ಲೋಭನಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು.

(ಮುಂದೆ ಬರುವನು)

(ಲೋಭನು ತೃಪ್ಣೆಯೊಡನೆ ಮನೆಬಾಗಿಲೊಳ್ ನಿಂದಿರುವನು)

ಲೋಭ—ಪ್ರಿಯೆ ! ಅಡೋ ನೋಡು, ಡಂಭನು ಬರುತ್ತಿರುವನು.

ನಾನಿನ್ನು ಮರೆಯಾಗುವೆನು, ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಡಂಭನನ್ನು ಸ್ವಾ

ಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈತನಿಗಿರುವ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕು.

ತೃಪ್ಣೆ—(ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ) ಆರ್ಯಪುತ್ರ ! ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು. ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಲೋಭ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾನಿನ್ನು ಮರೆಯಾಗುವೆನು. (ಹೋಗುವನು.)

ಡಂಭ—(ಮುಂದೆ ಬಂದು, ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ) ಆಹಾ! ನಾನು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಲೋಭನು ಸುಮಾಹೋದನು. ಇದು ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವನು.)

ತೃಪ್ಣೆ—ಇದಿರಾಗಿ ಬಂದು ವಿಶಾಸದಿಂದ ಪ್ರಿಯನಿಗೆ ಸುಖಾಗಮನವೆ! ದಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದಾದರೂ ಕೃಪೆಯಾಯಿತೇ ?

ಡಂಭ—ಮನೋಹರೆ! ಇಂತಹ ವಾಗ್ವಾಣದಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಇರಿಯಬಹುದೇನು?

ತೃಪ್ಣೆ—(ಕೈನೀಡಿ)—

ರಾಗಾ—ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯೆ|| ಆದಿಶಾ|| (ಪೋಷಿಸಿದೀತಕೆ)

ನ್ಯಾಯವೇನೋ ಪ್ರಿಯ | ವಾಗ್ಯವೆ ಮೊಳ್ವದು || ಪ ||
ಕಾಯಪನುಕ್ರೂರ ಸಾಯಕವ ಬಿಡುವ || ನ್ಯಾಯ||ಅ|| ಕೋ
ಮಲಾಂಗ ಸಿನ್ನ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕೂಡಿ | ಕಾಮನಚ್ಚುಳಿಯಂ |
ನಾಮರವೆ ಸಿಕ್ಕಿಯಂ || ನ್ಯಾಯವೇ || ೧ || ಲಲಿತಾಂಗ ನಿನ್ನ
ನಾನಗಲಿದ್ದ ಕಾರಣ | ಖಲವಾಗನೆನ್ನು ಕೊಲುತಿರ್ಪಘ್ನು ||೨||
ಫಲವೇತಕೆನ್ನೊಳು | ಸುಲಲಿತಗಾತ್ರನೆ | ಫಲವಿದಬೇಡುವೆ |
ಸಲಹೆನ್ನನೆಂಬುವೇ || ನ್ಯಾಯವೇ ||೩||

ಡಂಭ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಭಲೆ! ನಾನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈಕೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಮಾಡುವಳು. ಇರಲಿ (ಪ್ರಕಾಶ) ಸ್ತ್ರೀಯೆ! ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಸಕಲಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯೂ ಆದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಒಂದು ಕೊರತೆಯುಂಟು.

ತೃಪ್ಣೆ—ಸ್ತ್ರೀಯನ ಕೊರತೆಗೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು ?

ಡಂಭ—(ತೃಪ್ಣೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು)

ರಾಗಾ—ಕಮಾಡ. || ಏಕತಾಳ (ನಾರೀಮಣಿ ನಿಶ್ಚಾರಮಣಿ)

ಕೂಡದೆ ನಿಲ್ಲಲಾರೆನೆ | ಸುಂದರಿ ನಿನ್ನ ||೮|| ಕಾಡದೆ ದಯಮಾಡೆ ನಿನ್ನ ಬೇಡುವೆ ನಾಮುನ್ನು || ಕೂಡದೆ || ಅ || ಕುಂದರದನೆ, ಶರದಿಂದು ವದನೆ | ಅರವಿಂದನಯನೆ ಜಗಮಂದ ಗಮನೆ ನಿನ್ನ ||೧|| ಸ್ಮರನಭನುವಿಗೆ | ಸರಿ ಕೋಲ್ವಭ್ರೂಲತೆ | ಜರಿವುದು ಸರಿಯೇನೆ | ವರಕಾಂತೆ ಗುಣವಂತೆ ||೨||

ತೃಪ್ಣೆ—ಇಷ್ಟೇ ನಿಮ್ಮ ಕೊರತೆಯೇ ?

ಡಂಭ—ಅಹುದು, ಇಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಕೊರತೆ.

ತೃಪ್ಣೆ—ಇದಕ್ಕಿಷ್ಟು ಏಕಾರಣವೇಕೆ ? ಕ್ರೀಡಾಗೃಹವು ಮುಂದೆಯೇ ಇರುವುದು.

ಡಂಭ—ಸ್ತ್ರೀಯೆ, ಲೋಭನು ಇರಬಹುದಲ್ಲವೆ ?

ತೃಪ್ಣೆ—ಆತನಿಲ್ಲ; ಒಂದುವೇಳೆ ಇದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ.

ಡಂಭ—(ತೃಪ್ಣೆಯ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿ)

ರಾಗಾ--(ನಡೆಮುಡಿ ಜೇಸ)

ನಡೆನಡೇ ಸಖಿ ಉತುರಾಜ ಸನ್ಮುಖ ||೮|| ಸುಂದರಾಂ ಗಿಯೆ ನಿನ್ನ | ಚಂದವನೋಡಲೆನ್ನೊ | ಳೆಂದು ಕಾಮವೆಗ್ಗ ಳಿ ಸಿತು | ಕುಂದರದೆ ರತಿ ಮಂದಿರಕೀಗ ||ನಡೆನಡೇ ಸಖಿ||

(ಇಷ್ಟರೂ ಮುಂದೆಬಂದು ಏಕಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು)

ಡಂಭ — (ತೃಷ್ಣೆಯ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ) ಪ್ರಿಯೆ! ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಡದಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿರುವುದು, ಕಾರಣವೇನು ?

ತೃಪ್ಣೆ — ನಿಂದೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ಡಂಭ — ನಿಂದ್ರಾಭಂಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ತೃಪ್ಣೆ — ಒಬ್ಬನಾಯಕನುಳ್ಳ ಯುವತಿಗೇನಿದ್ರಾಭಂಗವು ಸಹಜವಾಗಿದೆ; -ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು — (ತಲೆಬಾಗುವಳು)

ಡಂಭ — (ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯೆ ! ನನಗೆ ಇದೇ ಇಷ್ಟವು.

ತೃಪ್ಣೆ — (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ತಿರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ರಾಗ|| (ನಿರಾಶದೀಪ್ರಾಕಾರವ)

ತೋರಿಸೇವ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ, ಮುಖವನು || ರ || ನೀರೇರುಹದಳ
ಲೋಚನ ಸಾರಜೀಷುವೆ || ಅನು || ತಾರೇಶವದನೆಯೆ | ತೋರಿಸೆ
ಮುಖವನು | ವಾರನಾಟದಿಂದತಿ | ಧೀರಳಾಗತ ಜೀಗ || ತೋ
ರಿಸೇ || ೧ || ಕುಸುಮಕಯನದೊಳು ದಕವಿಧಚುಂಬಿಸುತ |
ಹಸನಾಗಿ ಸುಖವಿಗಾವ | ಬಿಸಜಾಂಬಿಕಿಯೆ ನೀ || ೨ ||

ತೃಪ್ಣೆ — (ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಪ್ರಿಯನೆ ! ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಸಿದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಇಷ್ಟವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಡಂಭ — (ತೃಷ್ಣೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು) ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿಯೇ ನನ್ನ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನಿನ್ನಿಷ್ಟವೇನೋ ಬೇಗ ತಿಳಿಸು !

ತೃಪ್ಣೆ — (ತಲೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ) ನನ್ನ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಲೋಭನಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಇಷ್ಟವು.

ಡಂಭ—ಪ್ರಿಯೆ ! ನಿನ್ನ ಮುಖಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಲೋಭ ನಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆನು. ಇಂದುವೊದಲು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ದೇಹ ದಂತಿರಲುಳ್ಳವರು.

ತೃಪ್ಣೆ—ನಂಬಿದೆನು. ಪ್ರಿಯನೆ! ಶಯನಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬಹುದು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಡುವರು.)

ಲೋಭ—(ಮರೆಯಾಗಿದ್ದವನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಆಹಾ ! ತೃಪ್ಣೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಭಯೋ ಸಂಪನ್ನತೆಯೂ ಲಭಿಸುವುವು? ಇವಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಡಂಭನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವನಾಗುವುದು ಎಷ್ಟು ಉತ್ತಮಪ್ರದಸಂಗತಿ !

(ತೆನೆಯಕಡೆ)

ಡಂಭ—ಪ್ರಿಯೆ ! ನಿನ್ನಿಂದ ನನಗಿಂದು ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖವೇ ಅಭಯಾ ಯಿತು.

ಲೋಭ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಆಹಾ ! ಡಂಭನು ವಿಹಾರದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟ ನಾಗಿ ಬರುವನು ಈಗ ನಾನಿಲ್ಲಿರಬಾರದು. (ಮರೆಯಾಗುವನು.)

(ತೃಪ್ಣೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಡಂಭನು ಬರುವನು.)

ತೃಪ್ಣೆ—ಪ್ರಿಯನ ಆಗಮನವು ಮತ್ತಾವಾಗಲೋ?

ಡಂಭ—ಪ್ರಿಯೆ ! ನಿನ್ನ ವಿರಾಮಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪ ದಲ್ಲಯೇ ಕಳೆಯುವೆನು.

ತೃಪ್ಣೆ—(ಶಂಕೆಯಿಂದ) ಹಾ, ಮೋಸಹೋದೆನು ! ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಅಯ್ಯೋ ! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಮಾನಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಸೂರೆ ಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಡಂಭ—ಮನೋರಮೆ | ಹೀಗೇಕೆ ಭೀತಳಾದೆ ?

ತ್ಯಪ್ತೆ — ವಿರಾಮಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ದುದರಿಂದ.

ಡಂಭ — ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಭಯವಾಗುವುದೇಕೆ ?

ತ್ಯಪ್ತೆ — ನನಗಿಂತಲೂ ಕೃಶಾಂಗಿ ಅಧಿಕಳಾದುದರಿಂದ.

ಡಂಭ — (ನಕ್ಕು)

ರಾಗಾ || (ಮಾರನಮುಂಗೈಗಿಣಿ)

ಯಾಕೆಚಿಂತಿಹೇಸಖೆ | ರಾಕೇಂದು ಸನ್ಮುಖಿ ||೨|| ನೀಕಾ
ತರಳಾಗಿ ಶೋಕದಿ ಕೃಶಲಾಗಿ || ಯಾಕೆ || ಅನು || ನಿನಗಿಂತಲೂ
ನಮ್ಮ ಕನಕಾಂಗಿಯು ತನ್ನ ಫುನಯಿವನದೊಳು ಮನಗೊಂ
ಡಳುಕೇಳ್ || ಯಾಕೆ || ೧ ||

ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ಪ್ರಿಯೆ! ನಮ್ಮ ಕುಹನೆಯು ತನ್ನ ಯಾವನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಸಾಭಾಗ್ಯವೀಧಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಳು. ಈಗಲದರ ಫಲವು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ರುವುದು; ನೀನನ್ನು ಭಯಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.

ತ್ಯಪ್ತೆ — ಪ್ರಿಯನೆ ! ಹಾಗಾದರೆ ಏಕರೀತಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಡಂಭ — ಅಭೇದವಾಗಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಇನ್ನು ನನಗಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡು, ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರಾದರೂ ಬಂದಿರುವರೋ ನೋಡಿ ಬರುವೆನು. (ಮುಂದೆ ನೋಡಿ ಗಾಭರಿಯಿಂದ) ಮುಂದೆ ಉಪಾಯವೇನು ? ಪ್ರಿಯೇ ! ಲೋಭನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರುವನು. (ಸರಿದು ನಿಲ್ಲುವನು.)

ತ್ಯಪ್ತೆ — ಉದಾರಕೃದಯನಾದಾತನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುವನಲ್ಲದೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಲೋಭ — (ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಡಂಭ — (ಸರಿದು ಹೊರಡಲನುವಾಗುವನು)

ಲೋಭ—(ಡಂಭನ ಕೈಹಿಡಿದು) ಮಿತ್ರನೆ! ಸುಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ? ಆಸನಾಸೀನನಾಗು! (ಆತನೊಡನೆ ತಾನೂ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ತೃಪ್ಣೆ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಳು)

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ! ಅಹಂಕಾರನು ಭತ್ತದಲ್ಲಿರುವನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಬಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯಳಿಂದ ತುಂಬಾ ಆದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

ಲೋಭ—(ತೃಪ್ಣೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿ)—ಪ್ರಿಯೆ! ಇವರು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವರೆ?

ತೃಪ್ಣೆ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಉದಾರಕೃದಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಇವರು ಸುಪ್ರೀತರಾಗಿರುವರು.

ಲೋಭ—ಪ್ರಿಯೆ! ಹಾಗಾದರೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ತೃಣಪ್ರಾಯನು.

ತೃಪ್ಣೆ—ಈ ಮಹಾತ್ಮರೂ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಿಯೇ ಇರುವರು.

ಲೋಭ—ಪ್ರಿಯೆ! ನೀನು ಇದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಕೇಳು,

ಕಂದ|| ಧನಕನಕವಸ್ತುನಿಜಯವ |

ಧನದಂಗಳಿಕತರವಾಗಿ ಪಡೆಯುವೆ ಸತತಂ ||

ಧನಮದಗರ್ವತಗಣಮಂ |

ಕನಕಾಂಗಿಯೆ ನಿನ್ನ ದಾಸ್ಯವೊಳಿಡುವೆ ನೊಲವಿಂ ||

ತೃಪ್ಣೆ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ! ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಈ ಸಂಗ್ರಹಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯೂ ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಟಿಯಿಂದಲೂ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗಲಾರದು.

ಲೋಭ—(ಡಂಭನ ಕೈಹಿಡಿದು) ಮಿತ್ರನೆ! ಪರಸ್ಥಳವೆಂದು ಚಿಂತಿ

ಸರ್ಜೀಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ಥಳವಾಸಿಗಳಾಗಿರುವ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ತೃಷ್ಣೆಯು ಅಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಳು. ನೀನು ಸಂಕೋಚಪಡಬಾರದು.

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ ! ನಿನ್ನ ಸೈರಣೆಗೂ, ಉದಾರತೆಗೂ ನಾನು ತುಂಬ ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅಭೇದವಾಗಿಯೇ ಇರಲುಳ್ಳವರು.

ಲೋಭ—ಮಿತ್ರನೆ ! ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಡೆದಿರುವುದೆ ?

ಡಂಭ—ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು, ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಿಯವರೆಲ್ಲ ಬರಬೇಕಷ್ಟೆ ?

ತೃಪ್ತೋ—(ತೆರೆಯಕಡೆಗೆ ಕೈತೋರಿಸಿ) ಮಾತ್ಸರ್ಯನೂ ಇತ್ತೀಚೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು.

ಡಂಭ }
ಲೋಭ } —(ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ನೋಡುವರು)

(ಮಾತ್ಸರ್ಯನ ಪ್ರವೇಶ)

ಮಾತ್ಸರ್ಯ—ಮಿತ್ರನಿಗೆ ವಂದನೆ |

ಲೋಭ—ಮಿತ್ರನೆ ! ಕುಶಲವೆ ?

ಮಾತ್ಸರ್ಯ—ಮಿತ್ರನೆ ! ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ನಾಶದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳುವವರೆಗೂ ನನಗೆ ಸುಖವೆಲ್ಲಿಯದು ?

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ ! ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿ.

ಮಾತ್ಸರ್ಯ—(ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು) ಮಿತ್ರನೆ ! ನಾನು ಬಂದುದು

ನೊದಲು ಆತನನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು.

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ ! ಈಗ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಮಾತ್ರರ್ಯ—ಈಗಲವನು ಈ ಪಟ್ಟಣವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವಂತೆ.

ಡಂಭ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜನ ಇಷ್ಟವು ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು !

ಮಾತ್ರರ್ಯ—ಮಿತ್ರನೆ ! ಇಷ್ಟುವಂತ್ರಕ್ಕೇ ಹೇಗೆ ಸಂತೋಷವಡಬಹುದು ? ಆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ಪ್ರಜ್ಞಾವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಿಥಿಲಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಾಹಸವು ನಿಷ್ಫಲವಷ್ಟೆ ! ಆತನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಲೋಭ—ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ?

ಮಾತ್ರರ್ಯ—ರಾಗಾ || ದರ್ಬಾರ್ || (ಈಸಧೂಮಣಿರಮಣಿ)

ನಂಬಲಾಗದ್ಯೆ ಮಿತ್ರನೆ || ಪಂಥದಿಂದ ಚೆರಿಸನವ್ರಾಡಂಬರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕನವನು || ಅನು || ಆಡಿದಂಥ ಮಾತುಗಳನು | ಮಾಡದಂತು ಬಿಡುವನಲ್ಲ | ಹೇಡಿಯಂತೆ ಚೆರಿಸನಲ್ಲ | ನಾಡಿನೋಲ್ ಸಮರವನಿಗಿಲ್ಲ || ೧ || ನೀತಿವಂತನಾತಸುಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಾಂತು ಮೆರೆವಧರೆಯೋಲ್ | ಪತರದೊಲಾಡರೆಮ್ಮಿಂ | ಭೀತಿಪಡುವನಲ್ಲಮನದೋಲ್ || ೨ ||

ಡಂಭ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಇದು ಸತ್ಯವೇ ?

ಮಾತ್ರರ್ಯ—ಮಿತ್ರನೆ ! ನನ್ನೀಮಾತು ಸತ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ನಾನು ಆಹೋರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೆಯೂ ಆತನ ನಿಗ್ರಹೋಪಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲು-
ುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ?

ಷಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ! ನಿನ್ನ ಪಾಪನವು ಸತ್ಯವಿರಬಹುದು. ಇರಲಿ, ಉಸಾಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವ, (ಬಗ್ಗಿನೋಡಿ ಕೈನೀಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ)

ಕಂದ|| ಶಿರವಂಜಾಗಿಸಿನಯದ |

ವರಮಧುರಾಲಾಪದಿಂದಲೈತರುತಿರ್ಪಾ ||

ತರುಣನದಾವಂನೋಳೊಡ್ಡೆ |

ಹರಿಭಕ್ತನಮಿತ್ರಶಾಂತನಾಕೃತಿತೋಕುಳಂ ||

(ಮೂವರೂ ಕುತೂಹಲರಾಗಿ ನೋಡುವರು. ಶಾಂತನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಶಾಂತ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ)

ರಾಗಾ || ಬೇಹಾಗ್ || ಆದಿತಾಳ || (ಸುಂದರತೆಯಾಂತು)

ಶಾಂತಿಯೇ ನಿತ್ಯಂ ಸಕಲಾರ್ಥಕೇ ಸಾಧನವೋ||೪|| ಶಾಂತಾಕಾರನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಸಾಧನವೋ||ಅನು|| ಇರುತಿರೆ ಶಾಂತಿ ನಿರಂತರಸುಖಮೆಸಿಪುಮು | ದುರಾಗ್ರಹಸಿಗ್ರಹಕರವಿದು ಕೇಳಲ್ ಸತ್ಯವು || ೧ || ಅಳಿವುದುಕಾಯವು | ಉಳಿವುದುಕೀರ್ತಿಯು | ಇಳಾತಳದೊಳ್ ಸಚ್ಚೈವೆ ಮೆರೆವುದು || ಶಾಂತಿ || ೦ ||

ಷಂಭ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಆಹಾ ! ಈತನು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೌಮ್ಯನಾಗಿರುವನಲ್ಲದೆ ವಿವೇಕನ ಕಡೆಯವನಂತೆ ಕಾಣುವನು. ಈತನಿಂದಲೇನಾದರೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ನೃತ್ಯಾಂತವು ತಿಳಿಯಬಹುದೋ ನೋಡುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ವಂದನೆ.

ಶಾಂತ—ಭೂಸುರುಗೆ ಪ್ರತಿವಂದನೆ. ತಾವು ಯಾರು ?

ಷಂಭ—ನಾವು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾಜರ ಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರ ತಕ್ಕವರು.

ಶಾಂತ.—ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾಜರ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಚಿಂತಿಸುವೆನು.

ಡಂಭ - ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಚಿಂತಿಸುವುದೇಕೆ ?

ಶಾಂತ—ಮಹನೀಯರೆ ! ನಾನು ವಿವೇಕಮರಾರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆ ಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದೆನು. ಈ ರಾಜನು ಉನ್ನತನಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸದೆ ಜಂಡೋದಯವುಳ್ಳ ನಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೊರಟು ಹೋದನಂತೆ.

ಡಂಭ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಭಲೇ ! ಇದು ನಮ್ಮ ಕಾಮನ ಕೆಲಸವೇ ಸರಿ ! ಮಿಥಿಲಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಂತ್ರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಇದು ನಮಗೆ ಶುಭಶಕುನವೆ ಸು. (ಪ್ರಕಾಶ) ಮಹಾತ್ಮರೆ ! ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಯವು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೋರಥವು ಭಗ್ನವಾದಂತೆಯೇ ಸು. ನನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಪ್ರಭುಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅತ್ಯಾಶೆಯಿಂದ ಬಂದೆನು. ದೈವಯೋಗವನ್ನು ವಿಾರುವವರಾರು ?

ಶಾಂತ—ಮಹಾತ್ಮರೆ ! ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡುವೆನು. (ಹೋಗುವೆನು)

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ ! ನಮ್ಮ ಕಾಮನಶಕ್ತಿ ಅಸ್ಯಾದ್ಯತವಾದುದಲ್ಲವೆ ? ಆಕ್ಷಯ ! ಪುಷ್ಪಗಳೇ ಶರಗಳಾಗಿಯೂ, ಇಕ್ಷುಗಂಧವೇ ಚಾಪವಾಗಿಯೂ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅಸಾಧಾರಣ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರನ್ನೂ ತನ್ನ ವಶರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಲೋಭ—(ತೆರೆಯಕಡೆನೋಡಿ) ಮಿತ್ರನೆ ! ಅಪ್ರತಿಮಸಾಹಸಿಯಾದ ನಮ್ಮ ಕಾಮನೂ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು. (ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುವರು)

ಕಾಮ—(ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು)

ಡಂಭ—(ಕಾಮನ ಕೈಹಿಡಿದು ಬಳಿಯಲ್ಲ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು) — ಮಿತ್ರನೆ ! ನಿನ್ನೀ ಅತಿಯಾದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾವುದು ?

ಕಾಮ—ಸಖರೆ ! ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದ ಅವೋಘವಾದ ನನ್ನ ಅಸ್ತ್ರಗಳು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದುದಾಯಿತು.

ಡಂಭ—ಹೇಗೆ ?

ಕಾಮ—ನಿಷ್ಕುಭಕ್ತನು ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ತಪೋಗಂಧ್ಯರಾದ ವಸಿಷ್ಠರ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಹಾ ! ಕಷ್ಟಕಷ್ಟ !

ಡಂಭ—ಆದರೇನಾಯಿತು ಮಿತ್ರನೆ ?

ಕಾಮ—(ದೀನವದನನಾಗಿ)

ರಾಗಾ || ಕವಾಚು || (ಕುತುತಾಪಮೆಂಕುಸೈವೆ,

ವಿನಮಾಡಲಿಗ ನಾನು | ಧೀನಸಾಧೆಸನ್ನು ||೫|| ವಾನಿ
ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತತಾನು ವಾನ್ಯರನ್ನು ಸೇರಲಿನ್ನು ||ಅನು|| ಅಲ್ಲಿ
ವಸಿಪವಾನ್ಯರಂ | ಕ್ಷುಲ್ಲತನದಿಸೆಣಿಸೆನಾಂ | ಬಲ್ಲೆನವರ ಕೌ
ರ್ಯವಂ | ಬಲು ಬಲ್ಲವರೈ ವಸಿಷ್ಠರು|| ವಿನ || ೧ || ಇಂದ್ರ
ನನ್ನ ಜಯಿಸಿದೆ | ಚಂದ್ರನನ್ನು ಜಯಿಸಿದೆ | ಚಂದ್ರಚೂಡನ
ನ್ನು ಸುಲಭದಿಂದ ಜಯಿಸಬಂದೆನು || ವಿನ || ೨ || ವಿಸ್ಣು
ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ನಮ್ರಾತ್ಮಸ್ಥಮುಖ್ಯಸೇನಾಗಣಂ | ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ
ಪೂತನಿಯೋಲಲ್ | ಜಿಷ್ಣುಭಾವಬಿಟ್ಟರೈ || ವಿನ || ೩ ||

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ ! ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದು ! ಅಹಂಕಾರ, ಲೋಭ,
ಮಾತ್ಸರ್ಯರೊಡನೆ ನೀನು ಮಿಥಿಲಾಪಟ್ಟಿಗದಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಿ
ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ನಾನು ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಾದಲ್ಲದೆ
ಬರಲಾರೆನು.

ಕಾಮ—ಮಿತ್ರನೆ ! ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ನಾನು ಹೋಗುವೆನು, ಆದರೆ
ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಏನುಮಾಡಬಲ್ಲೆ ?

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ! ಶೌರ್ಯನಿಧಿಯಾದ ನಮ್ಮ ಕ್ರೋಧನು ಬರುವ
ವರೆಗೆ ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನು ಬಂದನಂತರ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆ
ಲೋಚಿಸುವೆನು.

ಕಾಮ—ಅದು ಯುಕ್ತವಾದುದೇ ಸರಿ. ಇನ್ನು ಇವರೊಡನೆ ನಾನು
ಬರುವೆನು.

ಡಂಭ—ಬಳ್ಳಿಯದು. ನಾನೂ ಕ್ರೋಧನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರ
ಡುವೆನು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು.)

ಇಲ್ಲಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯಾಂಕವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

ತ್ವತೀಯಾಂಕ ಪ್ರಾರಂಭಃ

(ರಾಜವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಡಂಭನೊಡಗೂಡಿದ ಕ್ರೋಧನಪ್ರವೇಶ)

ಡಂಭ - ಮಿತ್ರನೆ! ಇದೇನು, ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಓಗೆ ಆರಕ್ತವಾ
ಗಿರುವುದು?

ಕ್ರೋಧ—ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ, ಶಕ್ತಿ, ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ
ರುವುದು, —ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?

ಡಂಭ -- ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಶಕ್ತಿವಂತನೆಂದಿರುವೆಯೋ ?
ಹೇಗೆ ?

ಕ್ರೋಧ—(ಭುಜಾಸ್ಥಾಪನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಉ-ಉ-ಊ !
ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೆ, ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ? ಕೇಳು, ಹಾಗಾದರೆ--

ರಾಗಾ || ನೋ

ಮೂರುಲೋಕವನ್ನು ನಿಮಿಷತೀರುವಷ್ಟೊರೋಳ್ !
ಗಾರುವಾಡಿಘೋರಕೃತ್ಯಕ್ರೀಡಾಮಾಡುವೆ ||೪|| ಸತ್ಯವಂತರಿಂದ
ಬೇಗ ಅಸತ್ಯ ನುಡಿಸುವೆ | ಕೃತ್ಯಾಕೃತ್ಯವೆಂಬ ನೀತಿಬಿಡಿಸುವೆ ||
ಸುರಪನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಭರದಿ ನಡೆಸಿದೆ | ಗಿರಿಜೀಕನಿಂದಬೇಗ
ಬ್ರಹ್ಮಶಿರವತರಿಸಿದೆ || ೨ || ಶಾಸ್ತ್ರನಿಪುಣರನ್ನು ಅಕಾಸ್ತ್ರ
ವಾರ್ಗದೊಳ್ | ಪ್ರಕಸ್ತದಿಂ ಪ್ರವೇಶಿಸಂತೆ ಆಶತೋರಿಪೆ ||೩||

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಉಂಟು, ನನ್ನ ಸಹಚಾರಿಣಿಯಾದ
ಹಿಂಸಾರೇವಿಯೊಡಗೂಡಿದರೆ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚುವುದು.
ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—

ರಾಗಾ || (ಮೇಲಿನ ಮಟ್ಟು)

ತಂದೆಯನ್ನು ಚಂದದಿಂದ ಕೊಂದುಸುಖಿಸುವೆ | ಬಂದು
ಬಳಗ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೊಲ್ಲುವೆ || ೪ || ಮಾಡಬಾರ
ದಿದ್ದ ಕಾರ್ಯವಜಾಂಡದೊಳಗೆ ನಾಂ | ಮಾಡುವಂತೆಮಾಡಿ ಜ
ನರ ಭಂಡರೆನಿಸುವೆ || ೫ ||

ಮಿತ್ರನೆ! ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಹೀಗಿರುವುದು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ
ಗೋಚರನಾಗದೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಡಗಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿರುವನು !

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ! ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ವಸಿಸ್ತಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿದ
ನೆಂದು ಕಾಮನು ಹೇಳಿದನು.

ಕ್ರೋಧ—(ಕೋಪಾಟೋಪದಿಂದ) ಎಲೆಲೆ, ಪಾಪಿ ! ಪಂಡ ! ವಸಿ
ಸ್ತಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿ ಜೀವಿಸಿರುವೆಯಾ ! ಒಳ್ಳೆಯದಿರಲಿ. (ಡಂಭನನ್ನು
ಕುರಿತು)—ಮಿತ್ರನೆ! ಈಗಲೂ ಮುಳುಗಿ ಕೋಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕ್ಷಣವೇ ವಸಿ
ಸ್ತಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ—

ರಾಗಾ || (ಮೇಲಿನಮಟ್ಟು)

ದುರಾತ್ಮನಾದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ಈಗಲೇ | ದುರಾಗ್ರ
ಹಾದಿ ಸೇನೆಯಿಂದ ಬಂಧಗೊಳಿಸುವೆ || ೬ || ಖರಾಸ್ತ್ರದಿಂದ
ದುಷ್ಟನನ್ನು ಕುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾಂ | ಕರಾರುನಮ್ಮ ರಾಜನಿ
ಪ್ಪಾಪೂರ್ತಿಮಾಡುವೆ || ೭ ||

ಡಂಭ—(ಕ್ರೋಧನ ಕೈಹಿಡಿದು)

ರಾಗಾ || (ಚಂದ್ರಮತೀ ನಡಬೇಗ)

ಬಿಡುಕ್ರೋಧ | ಈಭಾವವಂ ||೮|| ಜಡಚಾಕ್ರನಸದ ಭಜ
ಕನೊಳೆಸರಿ ||೯|| ಶಾಂತಿಗೆಸಲಯನು ದಾಂತರಿಗೆಯ

ನು | ಇಂತಿರುವಾತನನೆಂತು ಜಯಿಸುವೆ || ಬಿಡುಕೋಧ || ೧ ||
 ದೀನದಯಾಪರ ಮಾನಿತಗುಣಸಿಧಿ | ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣ ಹರಿಧ್ಯಾನ
 ದೊಳಿರುತನ || ಬಿಡು ಕೋಧ || ೨ || ಧೈನುವಿಗಾಗಿಯಾಮಾ
 ನಿಗಾಧೇಯನು | ಮಾನಿಯೋಳ್ ಮುಳಿಯಲೇನಾದುದು ಚಿಂ
 ತಿಸ್ಯೆ || ಬಿಡುಕೋಧ || ೩ ||

ಕೋಧ—ಮಿತ್ರನೆ! ಬಲ್ಲೆನು, ಆ ಕೌಶಿಕನಂತೆ ನಾನು ಸ್ವಕಾರ್ಯ
 ರ್ಥಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಾಸಪಡುವ ನನಗೆ
 ಸರಿಭವವೆಂತಾಗುವುದು ?

ಡಂಭ—ಸಖನೆ! ಸ್ವಭಾವತಃ ಶಾಂತನಾದ ವಸಿಷ್ಠನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕೋ
 ಪವೂ, ಆಚೋಪವೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗಲಾರವು. ಒಂದುವೇಳೆ ಆತನು
 ಕೋಪಿಸಿದನಾದರೆ ನೀನು ಹಿಂದಿರುಗುವುದೇ ಅನುಮಾನವು.

ಕೋಧ— ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳು; ಇರಲಿ, ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೋ
 ತಿಳಿಯಪಡಿಸು.

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ! ವಸಿಷ್ಠನು ಬ್ರಹ್ಮವೃತ್ತನಾದುದರಿಂದ ವೈಷ್ಣವ
 ನಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇರುವನು. ಆದು
 ದರಿಂದ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ರವೇಶಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಿ
 ಸ್ಯಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಕೋಧ—(ಸರಿಹಾಸ್ಯದಿಂದ ನಕ್ಕು) ಮಿತ್ರನೆ! ತಪೋಗರಿಷ್ಠನಾದ
 ವಸಿಷ್ಠನು ನಿನ್ನ ಡಂಭಕ್ಕೆ ವೋಸಮೋಗುವನೇನು ?

ಡಂಭ— (ದರ್ಪದಿಂದ) ಉಹೂ ! ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ನನ್ನ ವಹಿಮೆಯ
 ನ್ನೇ ನೀಸರಿಯದಿರುವೆ. ಮಿತ್ರನೆ! ಕೇಳು, ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮ
 ನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದೆನು. ನನ್ನನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು

ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ, ತನ್ನ ತೊಡೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಇದಿಗೊಳಿಸಿ ಆದರಿಸಿ ತೊಡೆಯೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ನನಗಿಷ್ಟು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದಮೇಲೆ ವಸಿಷ್ಠನ ಮಾತೇನು ?

ಕ್ರೋಧ—(ನಗುತ್ತ) ಮಿತ್ರನೆ ! ಬ್ರಹ್ಮನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನೀನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಡಂಭನೆಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥವೇ ಆಯಿತು ! ಆಗಲಿ, ಈಗ ಮಾತ್ರ ನೀನು ಈ ವೇಷದಿಂದ ವಸಿಷ್ಠನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರನಾದರೆ ನಾಮಾವಶಿಷ್ಟನೇ ಆಗುವೆ.

ಡಂಭ—(ಶಂಕೆಯಿಂದ) ಹೇಗೆ ?

ಕ್ರೋಧ—ಹೇಗೆಂದರೆ, ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಆ ತಪೋಧನನು, ಜಗಜ್ಜೀತನಾಗಿರುವ, —ಯಾರಿಂದಲೂ ನಿವಾರಿಸಲಶಕ್ತನಾಗಿರುವ— ಕ್ರೋಧನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ದಾವಗಣನೆಗೆ ಬರುವುದು ?

ಡಂಭ—(ಭಯಸಂಶಯದಿಂದ) ಹಾಗಾದರೆ ಉಪಾಯವೇನು ?

ಕ್ರೋಧ—ಮಿತ್ರನೆ! ವಸಿಷ್ಠನ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸದೆ ನನಭಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಬರುವ ಎಷ್ಟು ಭಕ್ತನನ್ನು, ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದ ಮಾರೀಚನಂತೆ ವಂಚಿಸಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಡಂಭ—(ಕ್ರೋಧನ ಜಿನ್ನತಟ್ಟುತ್ತ ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಭಲೆ ! ಮಿತ್ರನೆ ! ಉತ್ತಮವಾದ ಉಪಾಯವೇ ಸರಿ. ನಿನ್ನ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದನು. ಇನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಬೀಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ವೀರರಂತೆ ಧನುರ್ಬಾಣಧರರಾಗಿ ಬರುವ, ಜಾ. (ಹೊರಡುವರು.)

(ವಸಿಷ್ಠರ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ವನಪಾಲಕನ ಪ್ರವೇಶ)

ವನಪಾಲಕ—(ಗಾಬಿಯಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತ) ಇದೇನು ? ಈವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗುರುವರ್ಯರ ಆಶ್ರಮಸೀಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕುಹಕವನ್ನು ಚಿತಿಸುವರ ಸುಳಿವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೀಗೆ ಕಳ್ಳರಂತೆ ಹಾವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದುಷ್ಟರಾರಾಗಿರಬಹುದು ? ಎಲ್ಲಿಯವರು ? ಏಕೆ ಬಂದಿರುವರು ? (ಆಲಿಸಿ ಕೇಳಿ) ಓಹೋ! ಇತ್ತಕ್ಕಡೆಯೇ ಯಾರೋ ಅಲಾಪಿಸುತ್ತಿರುವಂತಿದೆ, ಯಾರೆಂದು ನೋಡುವೆ ಸಿರಲಿ, (ಹೋಗುವನು)

(ಧನುರ್ಬಾಣಧರರಾದ ಕ್ರೋಧ ಡಂಧರುಬರುವರು)

ಕ್ರೋಧ—ಮಿತ್ರನೆ! ಈಗತಾನೆ ಕೂಗುತ್ತ ಹೋದ ವನಪಾಲಕನ ಮಾತಿನಿಂದ ಇದೇ ವಸಿಷ್ಠರ ತಪೋವನವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. (ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ) ಆಹಾ ! ಸಂದೇಹವೇನದರಲ್ಲಿ ? ಮಿತ್ರನೆ! ನೋಡುನೋಡು, (ಕೈನಿಟಿ ತೋರಿಸುತ್ತ)

ರಾಗಾ || ಶಂಕರಾಧರಣ || ನೋಟ' || (ಎಲ್ಲರೂ ಬನ್ನಿರಿ ಭಲ್ಲೆಯ)

ಇದೇಸಿದೇಸಿದು | ಮದಗಜಾಳಯು | ವದಗಿಬಂದ ಸಿಂಹ
ಗಣದಿಂಗೂಡಿಮೇಯ್ದುದು ||ಅನು|| ನಾಡಪಕ್ಕುಗಳು ಕಾಡುವುಲಿ
ಗಳು | ಕೂಡಿಮೇದು ನೀರಕುಡಿದು ಅಡುತಿರ್ಪುವುದು || ೧ ||

ಡಂಭ—(ಕೈತೋರಿಸುತ್ತ)

ಹುಲ್ಲೆಮರಿಗಳು ಅಲ್ಲೆನಾಯ್ಕಳು | ಎಲ್ಲಕಲಿತು ಜಲವ
ಪೀರಿಮಲಗಿರುವುವು || ಇದೇಸಿದೇಸಿದು || ೨ ||

ಕ್ರೋಧ—ಮಿತ್ರನೆ! ಈ ತಪೋವನದ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಕೌತುಕವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಡಂಭ—ಮಿತ್ರನೆ! ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಲು ಮುಂದೆಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಭಂಗವಾಗಬಹುದು.

ಕ್ರೋಧ—ನಿಜ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು, ವನಶೋಭೆಯಲ್ಲಿ ಚಿರಗಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವನಭಂಗಕ್ಕೆ ತಿರಗಿಸಬೇಕು, —ಎಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತೆಮಾಡು.

ಡಂಭ—(ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಗಿಡವನ್ನು ಸವರುತ್ತ ಸಂತೋಷದಿಂದ)—

ರಾಗಾ || ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನೋಟ್ || (ತಡಕಿರೊ ತಡಕಿರೊ)

ಕಡಿಯುವೆಂ ಗಿಡಗಳಂ | ಸಡಗರದಿಂ ಬೇಗೇ | ಕಾಡುವಾಡುವೆಂ | ಬಡುಗದಿಂ ಹೊಡೆಯುತೆ | ಕಡುಮುದದಿಂ ಕಡಿದು ಬಿಸುಡುವೆಂ || ೧ ||

(ವನಪಾಲಕನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು)

“ ಎಲೈ ಶೂರರೆ! ಜಗದ್ವಂದಿತರಾದ ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ತವೋವನವಿದು. ಇದನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ, ನಿಲ್ಲಿಸಿ.”

ಕ್ರೋಧ—(ರೋಷದಿಂದ ಬಿಟ್ಟೆಗೆ ಹದೆಯನ್ನೇರಿಸುತ್ತ)

ರಾಗಾ || ಜುಂಜೋಟಿ || ಆದಿ || (ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನೀತದಸೊಲ್ಲ)

ಬಾರೆಲೊ ಬಾರೆಲೊ ವನವಾಲಕನೆ | ತೋರುವೆ ನಿನಗೆ ಯಮಲೋಕವನೇ || ೧ || ಶೂರರ ವೀರರ ಜರೆದವನೇ | ತೋರುವೆನಿನ್ನೀಕೈಗುಣವನ್ನೇ || ೨ || ಬೀರುತಲಿವೆರ್ಯಾ ನರಾಧಮನೆ | ಹೀರುವೆನಿನ್ನಯ ಕೋಣಿತಮಂ || ೩ ||

ಡಂಭ—ಎಲಾ! ಪೇಡಿಯೆ! ಅಸಹಾಯಶೂರರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ತಡೆಯಲು ನಿನ್ನಿಂದಾದೀತೆ? ನಿಲ್ಲು! ನಿಲ್ಲು! ಈ ಕ್ಷಣವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ಬಲಿ ಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗುವನು)

ವಸ—ದುರಾತ್ಮರೆ ! ನಿಮಗೆ ಏನಾಶಕಾಲವೇ ಸಮಾಪಿಸಿತು. ನಿಮ್ಮಾ
ಮಿಷ್ಯಾಯೋವನ್ನು ಸುಹಾತ್ಮರಿಗೇ ತಿಳಿಸುತೆನು. (ಓಡಿಹೋಗುವನು)

ಕ್ರೋಧ—ಏತ್ತನೆ ! ವಸಪಾಲಕನು ಓಡಿಹೋದನು, ನಡೆ, ನಾವೂ
ಹೋಗಿ ವ ರೆಯೊಗಿದ್ದು ಆಸರ ಉತ್ತರ—ಸ್ರತ್ಯುತ್ಪರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ.

ಪಂಭ—ಆಗಲಿ, ಇದೇ ಆಶ್ರಮವು. (ಮುಂದೆಬಂದು ನಿಂತು ಆಲಿಸಿ
ಕೇಳುವರು)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) “ ಎಲೈ ! ರಾಜಕುಲೋತ್ತಮನೆ ! ನೀನಿಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೆ
ನಾನೀಗಲೇ ಹೋಗಿ, ವಸಧಂಗಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ದುರಾತ್ಮರ ಶಾಸನಮಾಡಿ
ಬರುವೆನು.”

ಕ್ರೋಧ—ಮಿತ್ರನೆ ! ಮುಂದೇನು ಗತಿ ? ಕುಸಿತನಾದ ವಸಿಷ್ಠನೇ
ಬರುವಂತಿದೆ

ಡಂಭ—ಏನಾದೆ ? ವಸಿಷ್ಠನೇ ಬರುವನೆ ? ವಿಸ್ವಾಭಕ್ತನೆಲ್ಲಿ ? ಒಂಜ
ಕುಲೋತ್ತಂಸನಿಂಬುವನಾರು ?

ಕ್ರೋಧ—(ತಾಳು ತಾಳು , ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೇಡುವರಾರೆಯದನ್ನು
ತಿಳಿಯುವ. (ಕೇಳುವರು.)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) —ವಿಸ್ವಾಭಕ್ತ—ಘೋಷಿಸಿರುವಾಗ ಪ್ರಭಾಗಳೇಕೆ ಶ್ರಮ
ಪಡಬೇಕು ? ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ, ಆ ದುಷ್ಟರ ಗರ್ವವನ್ನು ಈ ಭೃತ್ಯನೇ ಮುರಿ
ಯಬಲ್ಲನು.

ಕ್ರೋಧ—(ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ) ಅದೀಗವೂ, ವಿಸ್ವಾಭಕ್ತಿಸಿರುವಾಗ
ವಸಿಷ್ಠನೇಕೆ ಬರಬೇಕು ? ಅವನನ್ನು ಬಾರೆಂದು ಅನೇಕನುವರಾರು ?
ನೋಡು, ವಿಸ್ವಾಭಕ್ತನೇ ಬರುವಂತೆ

ಡಂಭ—ಏಲ್ಲಿ ? (ಕುಶೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುವನು)

ಕ್ರೋಧ—(ಬಗ್ಗಿನೋಡಿ) ಅದೋ ನೋಡಲ್ಲಿ, ಮಿತ್ರನೆ! ಧನು ಧಾರಣಿಯಾಗಿ ಬರುವಂತನೇ ನಿಷ್ಕುಂಭಕ್ಕೆನು.

ತೂಭ—(ನಡಗರಯುವ ತೋಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಎಲೋ! ಮೂಢನೆ! ಅಲ್ಲ ಯಾರನ್ನು ಹಡಕು? ಇತ್ತಬಾ, ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ತೋರಿಸು.

ನಿಷ್ಕುಂಭ—(ಹರ್ಷದಿಂದ ಕುಬುಚ್ಚವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ)

ರಾಗಾ || ಅರಾಣ || ಅಪು || (ಎಲೆ ನೀಚಾಧಮನೆ)

ಕಡುವಾಪಿಗಳ ನಿಮ್ಮಂ ಬಿಡುವೆನಿಸಾಂ ||೨|| ಪಿಡಿವಿಪೀ
ಖನ್ನದಿಂಬು ಖುಣಂ | ಫ ಸನೀಚರೆ ನಿಮ್ಮ ಶಿರಗಳಂ | ಕಡಿವಿಧರೆ
ಯೊಳು ನಾನು ಕೆ ಕವರೆ ಹರಿವೆತ್ತನೇನು | ಕಡು || ೧ ||

ಲೋಭ—(ಅಸಹಾಯದಿಂದ) ಬಹೋ! ಹೋ! ಭಲೇ! ಪಟು ಭಟನಹುದೋ! ಕೆಟ್ಟದ್ದು. ಹೂಂ, ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೇತಡವೆ ತೋರಿಸಬಡು

ನಿಷ್ಕುಂಭ—(ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ) ಎಲೆ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳೇ, ದುರ್ಲಭವಾದ ಮನುಷ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿದು ನಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ದುಃಖ ಭೂಜನರಾಗುವರೇಕೆ? ಮಹಾತ್ಮರ ಕೋಪಾನ್ನಿಗೆ ಒಲಿಯಾಗಿ ವೈಧಿ ಜೀವಿಗಳಿಸುವೆ ಅವರಲ್ಲ ಅವರಾಧಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಸಾಧಕರೇನಿಗಳಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೂಲ್ಲುಪಂತೆ ತುಂದಿರಲು ನನಗೆ ಮನಶ್ರೇಷ್ಠವು ವುದಿಲ್ಲ ಕನಿಕರದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳಿರಿ

ತೂಭ—(ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಆಹಾಹಾ! ಹಾ! ಹಾ! ಎಲೆ ಹೊಡಿಯೇ! ಯಾರಿಗೆ ಬುಟ್ಟಿಗಲಿಸುವೆ? ಆಯುಧವಾಣಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಬಾಯಿ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಕಾಲಕಳೆನೆಯೇಕೆ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನನಿಷ್ಕರ

ಆಶ್ರಮವನ್ನು ನೇರಿ ಈವರೆಗೂ ಜೀವಿಸಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮುಂದೆಯೂ ಅಡಗಿ ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿರು; ಶೋಗು. ಈ ವ್ಯರ್ಥಾಲಾಪದ ಪೌರುಷಭಾಷಣವನ್ನೂ, ವೇದವೇಷವನ್ನೂ ವಂದಿಸು ಕೈಸು. ನಿನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲು ಬಂದವರಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನೇ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ವಿಷ್ಣು —ವಿವೇಕಶೂನ್ಯರೆ! ವಿನಾಶಕಾಲಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಯೂ ವಿಪುಲವಾಗುವುದು ಸಹಜವಾಗುದೋ ಸರಿ. ಸಾಯುವಾತನಿಗೆ ಜೈಷ್ಠ್ಯದ ದ್ವೇಷವಾಗುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಹಿತವೂ ಅಹಿತವಾಗಿ ಶೋಭಿತು. ಆಗಲಿ, ಮಹಾತ್ಮರ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ನೀವು ಅನುಕರನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದಾಗಲೇ ನಿಮಗೆ ಪುಭವವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ ನಿಲ್ಲು, ಇನ್ನು ನೀವು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನ ಮರೆತೊಕ್ಕರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ. ಕ್ರಮಿಸುವನಲ್ಲ. (ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ತಿರುಗಿಸುವನು.)

ಕ್ರೋಧ—(ರಹಸ್ಯವಾಗಿ) ವಿತ್ತನೆ! ಈತನ ತೇಜಸ್ವಿಯೆಂದು ನನ್ನ ಕ್ರೋಧವೂ, ಔಪವೂ ನಿಪ್ಪಯೋಜನವೆನಿಸುವುದು. ಇನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಉಳಿಯಲಾರೆವು. ಮುಂದೆ ಉಪಾಯವೇನು ?

ಷಂಭು—(ರಹಸ್ಯವಾಗಿ) ನಿಜ, ನಿಜ, ಪಲಾಯನವೇ ಉಪಾಯವು, ಓಡು, ಬೇಗ ಓಡು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಓಡಿಹೋಗುವರು.)

ವಿಷ್ಣು —(ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತ) ಓಡಿಹೋಗಿ, ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ, ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ ಇವರನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ಬಿನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಕ್ಕ ತಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಬರುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

(ಮಿಥಿಲಾನಗರದ ಉಪವನವ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ ಡಂಭರ ಪ್ರವೇಶ)

ಕ್ರೋಧ—ಮಿತ್ರನೆ! ಇದೇನು ? ಎಷ್ಟು ಭಕ್ತಸಿಂದೋಡಿಸ್ಕೊಟ್ಟು ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದ ನಾವು, ಮಿಥಿಲಾನಗರದ ಉಪವನವನ್ನೇ ಸೇರುವೆವು ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಮಹಾರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸುಳಿವನ್ನು ಕಂಡರೂ ನಮ್ಮ ನಿರಲಾರರು. ನಾವು ಮರೆಯಾಗಿದ್ದೇ ಕಾರ್ಯಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು

ಡಂಭ—ನಿಜ, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು ನಾನು ಈ ವನದ ಕೊರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುವೆನು.

ಕ್ರೋಧ—ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು, ನಾನೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುವೆನು.

ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು.

ವಿಷ್ಣು —(ಆಯಾಸವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತ ದುರಾತ್ಮರನ್ನು ಆಟಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಬಂದನು. ಆದರೂ ಅವರು ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ನನಗೆ ಆಯಾಸವಾದರೋ ಅತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವೂ ಸಮಾಹಿತವಾಗಿರುವುದು. ಇನ್ನು ನಾನು ಆ ದುರ ಆರನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಿಂದ ಫಲವಿಲ್ಲ. ತ್ರಿಕಾಲವಂದ್ಯನಾರ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ವಂದಿಸಿ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. (ವೇಲನೋಡಿ) ಆಹಾ! ಸಂಧ್ಯಾರಾಗವು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುದು? ಇಂತಹ ಸುಸುಖದಲ್ಲಿ, ಆಹ್ಲಾದದಾಯಕವಾದ ಈ ಉದ್ಯಾನವನದ ನಿರ್ಮಲವಿಮಲಪೂರ್ಣ ಸರಸ್ವೀರವ ರಮ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ತಾಪನಿವಾರಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಿನ ಆನಂದವುಂಟೆ ? (ಮುಂದೆಬಂದು ಸರಸ್ವೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೈಜೋಡಿಸಿ)

ರಾಗಾ || ಸೀಲು || (ಜಯಜಯದೇವಹರಿ)

ವಶರಥನಂದನ ಶೌರಿ, ನೃಪತಿ || ಪ || ನವನೀರದಸುಂದ
ರಾಂಗ | ಪಾಪನಾತ್ಮಶ್ರೀರಂಗ || ಕವಿಮನೋಬ್ಜೃಂಹಂಗೆ | ಸು
ವಿಮಲಕೃಪಾಂತರಂಗ || ೧ || ರುಣತರಣಿಕ್ರೋಟಿಸಿಧ | ಬರ
ಣಯುಗಳಭಾಸುರ || ಕರುಣಾಲವಾಲಸೀರ | ವೀರಶೂರಿ (ಮ
ನೋಪರ || ದಶಂಧ ||೦|| ಕರಧ್ಯತಶಂಖಚಕ್ರ | ಗರುಡಗಮನ
ದೇವದೇವ || ಸಸಿಜಾಹ್ನಸುರಪಹ್ನ | ಪರಿವಾಹಿ ಶ್ರೀವಹ್ನ ||
ದಶರಥ || ೨ ||

(ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಂಗುವನು)

ಇಷ್ಟೆಗೆ ತ್ವತೀಯಾಂಕವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

ಚತುರ್ಥಾಂಕ ಪ್ರಾರಂಭಃ.

(ಪ್ರಿಯಾಣೋನ್ಮುಖನಾದ ಕಾಮನು ಲೋಭನೊಡನೆ ಮಿಥಿಲಾ ನಗರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಕಾಮ—(ಓಟ್ಟು ಸಿಟ್ಟು)

ಕಂದ || ಕೆಳೆಯನೆಕೇಳೆ ಮೂಲೋಕದ |

ಕಲಿಗೊಳೇತನೆ ಕಡುಗಲಿಯೆನಿಸಿದ ನಾನೀ ||

ಖಲನಿಂ ಮುಘವನೊಂದುತ |

ತಲೆಯೆತ್ತ ದೊಲಾದೆಸೀಗಳ ಕ್ಷುಟದೊರೆಂ ||

ಲೋಭ—ಮಿತ್ರನೆ! ಅಸಮಾಯೋಗರನಾದ ನೀನೂ ಓಗೆಗೆ ಹಿಂತಿಪ ಬಹುದೇ ?

ಕಾಮ—(ದುಗುಡದಿಂದ)

ರಾಗಾ || ಧನಾಸು || ಆದಿತಾಳ || (ಸುನಿ ಕೇಳಾಶತಿ)

ಎಂತುನಾತೋಮವೆ, ಭೂಕಾಂತೆಗೆ ಮುಖವನು ||೧||

ಇಂತಪಜಯವನಾನೆಂತು ಹಾ ಕಾಳುವೆ ||ಅನು|| ಅಂದು ಮುಕ್ತ ಕನ | ಮುಂದೆ ಸರಾಕ್ರಮ || ವಂದದಿಪೇಳಿದೆ | ಕುಂದನರಿಯ ದೆ || ೧ || ಈ ಸುಮಬಾಣದಿಂ | ವಾಸವಮುಖರನು || ದಾಸರೆ ನಿಸಿದನಾ | ಕ್ಷೇಶಕೀಡಾಗುತ || ೨ ||

ಲೋಭ—ಮಿತ್ರನೆ! ದುಃಖಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮಿಥಿಲಾಸಟ್ಟಿಣವು. ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈದಿನ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕ್ರೀಡೋದ್ಯಾನದೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಆ ಬಳಿಕ ಆಶೋಚಿಸುವ.

ಕಾಮ—(ಸ್ಥಿರಭಾವದಿಂದ) ಮಿತ್ರನೆ! ಶೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆನು ತೂರರಿಗೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಪಂಬಲಿಸುವುದೂ, ಅಳುವುದೂ ಕಲಂಕವೆಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು.

ಪ್ರಯತ್ನಿ ದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಬಿಡುವುದು ಸತ್ಪುರುಷರ
ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಾಹಸವು ಫಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ—

ಕಂ|| ವಿವೇಕಪ್ರಜ್ಞೆಯೋಕಾದಮು |
ಕಮಲಾಶೋಕಾದಿಪಿತನೆನ್ನಯ ಶರಮಂ ||
ಕ್ರಮದಿಂಪ್ರಯೋಗಿಸುತೆಸಾಂ |
ಕಮಲಾಕ್ಷಿಯನಿಂದು ಗೆಲಲು ಯತ್ನವಸೂಚ್ಯಂ ||

(ವೀರಾಸನಾಸೀನನಾಗಿ ಬಾ.ಪ್ರಯೋಗನಾಡಿದಂತೆ ನಟಿಸುವನು.)

(ತೆರೆಯಕಡೆ ಗಲಭಿಯಾಗುವುದು)

ಲೋಭ — ಮಿತ್ರನೆ! ಅತ್ತಕಡೆಯೆಲ್ಲ ಇದೇನೋ ಅರ್ತಾಲಾಪವಾ
ಗುವುದು. (ಕಿವಿಕೊಟ್ಟು ಕೇಳುವನು)

ತೆನೆಯಲ್ಲಿ — ಹಾ! ದೈವವೆ! ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು, ಈ ಯಾತನೆ
ಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು

ಕಾಮ — (ಸಂಭ್ರಮದಿಂದೆದ್ದು) ಮಿತ್ರನೆ! ನನ್ನ ಬಾಣದ ಶಕ್ತಿ
ಯನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ? ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿರಬಾರದು. ಬಾ-ಮರೆಯಾಗುವ.

ಲೋಭ — ನ್ಯಾಯವೇ ಸು. (ಇಬ್ಬರೂ ಮರೆಯಾಗುವರು.)

(ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುರೊಡನೆ ತಾಪವಸ್ಥೆಭಿಸಿಯಿಸುತ್ತ
ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಕುಳಿತಿರುವಳು.)

ಪ್ರಜ್ಞೆಯು—

ರಾಗಾ || ಕಾಂ || ಅಂ || (ನೀರೆಯತೋರುಬೇಗ)

ಕಾಣದೆಬಿಲ್ಲಲಾರೆ | ಕಾಂತನ ಕರದುತಾರೆ || ಅನು || ಸ್ಮ
ರನಸ್ತು ಜ್ವಾಲೆಯ ನಾಂ | ತರಹರಿಸಲಾರೆಮುನ್ನು | ಸ್ಮರ
ಕೋಟಿಸುಂದರಾಂಗನಾ || ಕಾಣವೆ || ೧ || ಸಿತಕರಕಿ ರಣಂ
ಗಳನ್ನು | ರೂತವನುಸೋಲ ಸುಡುತಿರ್ಪುವೆ | ಧೃತಿಯೆಕೇಳೆ

ಖತಿಗೊಂಡೆನಾಂ || ಕಾಣದೆ ||೦|| ಮಲಯವೂರುತನೆನ್ನ | ನೆ
ಲೆಗೆಡಿಸುವಮುನ್ನ | ಚಲುವನತೋರೆ ವಲಯವನೀವೆ ||ಕಾಣದೆ||

(ಸ್ತಬ್ಧಳಾಗುವಳು)

ಧೃತಿ—(ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಭುಜದನೋಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ)

ರಾಗಾ || ಶಂಕಂಭರಣ || ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸು)

ಸೈರಿಸುಸೈರಿಸು | ಸರೋಜಾನನೆ ||೨|| ವರವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತ
ನು ಬರುವನು ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ||ಅನು|| ಸುಮಕಯ್ಯೆಯಮೋಣ್ | ತಾವರೆ
ಯಲೆಗಳಂ|| ಕಾಮಿಸಿತಂದಿಹೆನು | ಪ್ರೇಮದಿಂ ಗ್ರಹಿಸುತೆ ||೧||
ಕಾಮಿಸಿಮಾಣಿಸಿನ್ನ | ಪ್ರೇಮದಕಾಂತನು || ಕಾಮಿಸಿವೊಲಿದ
ರೆ | ಸೋಮನುಹಿತನನ || ೨ ||

ಪ್ರಜ್ಞಾ —(ತಾವದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ ದೈನ್ಯದಿಂದ)

ರಾಗಾ || ಕಾನಡ || ಅಟತಾಳ || (ಕೂರೆಕುರಾಜವದನ)

ಕಾಂತನ, ಕರತಾರೇ ಸುಖ ||೨|| ಕರತಾರೇಮನ್ಮಯೋರ
ರನ ಸುಂದರನ | ಸ್ಮರನಸ್ಮರಕೆ ಯನ್ನ ಸುರಿಸೈದಿರುವನ || ೧ ||
ನಿರ್ಮಯಮನ್ಮಯ | ಮರ್ನಿಪಸಂತತ || ನಿರ್ದುಷ್ಟ್ಯನಾಕಾಂತ
ನ ನಿರ್ಮಸುಖವೆನಿತು || ೨ || ಮಂದಗಾಮಿಸಿ ಕ್ಕಳೆ | ಕಂದಿ
ಕುಂದಿದೆನಲ್ಲೆ || ಕಂದರಿಸುರೆಕೊಲ್ವ | ಸಂದುಬಾರನಲ್ಲ ||
ಕಾಂತನ ಕರತಾರೇ ಸುಖ || ೩ ||

ಧೃತಿ —(ಕೈಹಿಡಿದು) ಸುಖಿ! ಪ್ರಿಯಸುಖಿ! ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ಅಧೀರ
ಳಾಗುವೆ? ಏನೇಕನುಕಾರಾಜನ ಕುಮಾರಿಯೂ, ಕುಶೀಲೆಯ ಸುಪುತ್ರಿಯೂ
ಆದ ನೀನೇ ಹೀಗೆ ಕಾತರಗೊಳ್ಳುವುದೆ? ಸಾಕು ಸಾಕು! ಧೈರ್ಯವನ್ನು
ಆವಲಂಬಿಸು.

ಪ್ರಜ್ಞಾ — ಸ್ತ್ರಿಯಸಖಿ ! ನನಗೆ ತಾಪವು ಅತಿಯಾಗಿರುವುದು. ನನ್ನ ಜನನಿಯನ್ನು ನೋಡಲಪೇಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ಧೃತಿ — ರಾಜಪುತ್ರ ! ನೀನು ಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕೃಂಗಾರಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಹೋಗಿ ದೇವಿಯರನ್ನು ಬೇಗನೆ ಕರತರುವೆನು

ಪ್ರಜ್ಞಾ — ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗು.

(ಧೃತಿಯು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದೊಯ್ಯುವಳು.)

(ಸುಶೀಲಾರಾಣಿಯ ಅಂತಃಪುರ ದ್ವಾರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದು) ಧೃತಿಯು

ಪ್ರವೇಶ,

ಧೃತಿ — ವೇವಿಯವರನ್ನು ನೋಡಿಬರಬೇಕೆಂದ. ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಾನು ಅತ್ಯಾತುರನಿಂದ ಬಂದೆನು. ಸುಶೀಲಾರಾಣಿಯವರು ಒಬ್ಬರೇ ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಈಗಲೇ ಸಮಯವು ಸರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಮುಂದೆಬಂದು ಪೀಠಸ್ಥಳಾಗಿ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಣಿಗೆ ತಬೆಬಾಗಿ ದೇವಿಯವರಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

ಸುಶೀಲೆ — ವಿಶೇಷವೇನು ? ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದೇಹಾರೋಗ್ಯವು ಹೇಗಿದೆ ?

ಧೃತಿ — ದೇವಿ ! ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದೆನು. ಸ.ಕುಮಾರಿಯ ದೇಹಲಾವಣ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಮಾಡುವ ಘನತರಚಿಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದು, ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ದೇಹವು ಬಿಳುಪೇರತು ಶಕ್ತಿಕುಂದುತ್ತು ಒರುತ್ತಿರುವುದು.

ಸುಶೀಲೆ — ಹಾಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಧೃತಿ — ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೇಳಲಾರೆನು.

ಕಂದ|| ನುಡಿಯಳ್ ನನೊಡನೊಲವಿ |

ಮುಡಿಯಳ್ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸುಗಂಧಸುಮಗಳ ನಲವಿ ||

ನುಡಿಸಳ್ ಲೀಲಾಶುಕಮಂ |

ಬಿಡುವಳ್ ಬಿಸುಸುಯ್ಯೆಲರನವರತಂ ಸುತೆತಾಂ ||

ಮತ್ತು

ಧ್ಯಾನಿವಳಾಸುತೆ ಮನದೊಳೆ |
 ಮಾನಿತನಾವಿಷ್ಟು ಭಕ್ತನಂದವನನಿಶಂ ||
 ದೈವ್ಯದಿಕಣ್ಣೀರ್ಸುರವಳೆ |
 ಮಾನಿನಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಳಾಮನೋಜನ ಶರದಿಂ ||

ಸುಶೀಲೆ — ಸುಕುಮಾರಿಯಾಗ ಎಲ್ಲಿರುವಳು ?

ಧೃತಿ — ತಮ್ಮ ಸಂದರ್ಶನಲಾಲಸೆಯಿಂದ ಕೃಂಗಾರಮಂಟಪದಲ್ಲಿರುವಳು. ಸುಕುಮಾರಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ದೇವಿಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ನಾನಿತ್ತ ಬಂದೆನು.

ಸುಶೀಲೆ — ಎದ್ದುನಿಂತು) ಹಾಗಾದರೆ ಈಗಲೇ ಬರುವೆನು, ನಡೆ
 (ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಡುವರು.)

(ಕೃಂಗಾರಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವಿರಹಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರವೇಶ)

ಪ್ರಜ್ಞೆ — (ದೈವ್ಯದಿಂದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ)
 ರಾಗಾ || ಕಮಾಚು || ಅಟಿತಾಳೆ || (ವೋಹದನಲ್ಲಬಾರೊ)

ಕಾಣದೆ ನಿಲ್ಲಲಾರೆ | ನಲ್ಲನತೋರೆ || ಪ || ಯಾಮಿನೀಕ
 ಮುಚಿಯೆ ನೀನು ! ಕಾಮಸುಂದರನನ್ನು | ಭಾಮಿನೀ ಕರತಾ
 ರಿನ್ನು | ಕಾಮನ ಜಯಿಸುವನನ್ನು || ೧ || ಕೀರದೇರನೇರಿ
 ಮಾರುತನೊಡಗೂಡಿ | ಭೀರವಾರಬಿಡುತಿದ ಕ್ರೂರಕರವನುಹಾ
 || ೨ || ತರಣಿಯಂತಾದುದೆ ಈ ಕರದಿಂದು ಕಿರಣವುಕೇಲ್ | ಸ್ಮರ
 ಕೋಟಿಸುಂದರ | ಬರಲೊಲ್ಲನೇತಕೆ || ಕಾಣದೆ || ೩ ||

ಶಾಂತಿ—ಪ್ರಿಯಸಖಿ ! ಎಚ್ಚತ್ತುಕೊ. ದೇವಿಯವರು ಬರುವ ಕೊತ್ತಾಯಿತು. ಸ್ವಸ್ಥಳಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊ.

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತ ತಾಪಾಧಿಕ್ಕದಿಂದ)
 ರಾಗಾ|| ಖರಹರಪ್ರಿಯ|| ರೂಪಕ|| (ಚಿನ್ನದಾನರಾನಾಡು)

ಎಂತುತಾಳುವೆ | ಹಾ ಹಾ || ಎಂತುತಾಳುವೆ || ಪ || ಕಂ
 ತುಕೋಪವಾನುತೆನ್ನ ನಿಂತುಕೊಲ್ವನಕ್ಕಟದನಾ || ನೆಂತು ||ಅ||
 ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೆನ್ನಳ್ | ಕಂತುಲೀಲೆಯಿದೆರಮಿಸಿ | ಕಾಂ
 ತೆಯನ್ನು ಮರೆಯುತಿಂತು | ಕಾಂತವೋದಕರ್ಣಿವಾಂತು ||ಎಂ||
 ಹಾ ಮನೋವಲ್ಲಭ ! ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಡೊಡಿಯಂತೆಯೇಪ್ರಾಣ
 ವನ್ನಿ ಕಡೊಡಿಯದೆ ಬಿಟ್ಟಿಯೇಕೆ ? (ಬಿಸುಸುಯ್ಯುವಳು)

ಶಾಂತಿ—(ಚಿಂತೆಯಿಂದ) ಆಯ್ಯೋ ! ನಾನೆಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿ
 ದರೂ ರಾಜಪುತ್ರಿಯತಾಪವು ಶಮನವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಈಗೇನುಮಾಡಲಿ ? ರಾಣಿ
 ಯವರಾದರೂ ಬಂದರೆ ?

(ಧೃತಿಯೊಡನೆ ರಾಣಿಯು ಬರುವಳು.)

ಸುಶೀಲಾರಾಣಿ—ಸಖಿ, ಇದೋಬಂದೆನು.

ಶಾಂತಿ—ದೇವಿಯವರೇ ಬಂದು ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಸಂತೈಯಿಸಬೇಕು.

ಸುಶೀಲೆ— (ಪ್ರಜ್ಞೆಯಬಳಿಗೆಬಂದುತಲಿಸವರಿ) ಸುಕಮಾರಿ !
 ಏಳು ಏಳು !

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ತಲೆಯೆತ್ತಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ) ಏನನಿ ! ಬಂದಿಯಾ ! ನನ್ನ
 ತಾಪಶಮನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲಾರೆಯಾ ?

ಸುಶೀಲೆ—ಮಗಳೆ ? ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸು. ನಿನ್ನಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ನೀನು ಅಧೀರಳಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವುದು ನಿನ್ನ ನಾಮಧೇಯಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಶೀಲಕ್ಕೂ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ;—ಸಂತೈಸಿಕೊ.

ಪ್ರಜ್ಞೆ—ಜನನಿ ! ನಾನೇನುಮಾಡಲಿ ? ನನ್ನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಕ್ರೇಡಾಶೈಲವು ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಂತೆಯೂ ಸಖಿಯರು ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವ ಮೃಣಾಲವು ಅಸಿವತ್ರದಂತೆಯೂ ಚಂದ್ರಕಿರಣವು ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಸೂರ್ಯಕಿರಣದಂತೆಯೂ ಅನುಲೇಪವೇ ಮೊದಲಾದವು ಅಗ್ನಿಕುಂಡಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಆಜ್ಞಾಹುತಿಯಂತೆಯೂ ಆಗಿ ಬಸವಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ತಾಯಿ ! ನೀವು ಸಮ್ಮತಿಸುವುದಾದರೆ ಕ್ರೇಡಾವನಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮನಸ್ಸುಮಾಧಾನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವೆನು.

ಸುಶೀಲೆ—ಮಗಳೆ, ನಿನ್ನ ಅಭಿಮತವನ್ನು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವರ ಅನುಮತಿಸಡೆದು ಬರುವೆನು.

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ಎದ್ದುನಿಂತು) ಜನನಿ ! ನೀನು ಬರುವವರೆಗೆ ನಾನು ಆಂ ತೇಪುರದಲ್ಲಿರುವೆನು.

ಸುಶೀಲೆ—ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು. ನಾನು ಧೃತಿಯೊಡನೆ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋಗುವೆನು.

(ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಶಾಂತಿಯೊಡನೆ ಹೊರಡುವಳು.)

ಸುಶೀಲೆ—ಧೃತಿ ! ನೀನು ಮುಂಜಾಗಿಯೇ ಮಹಾರಾಜರ ಸಮಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾ.

ಧೃತಿ—ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುವಳು.)

ಸುಶೀಲೆ—(ಬರುತ್ತಾ) ಪುತ್ರಿಯಾದರೂ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಎಹರಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಳು. ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರು ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ಕೇಳಿದನು. ಈ ಸಂ

ದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆರ್ಯವೃತ್ತನ ಅನುಮತಿಯಾಗುವುದೋ ಹೇಗೋ ತಿಳಿಯೆನು. ಆದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡುವೆನು.

ಧೃತಿ—(ಹಿಂತಿರುಗಿ ಒಂದು) ದೇವಿ! ಮಹಾರಾಜರು ಶಾಂತನೋಡನೆ ಮಂತ್ರಾರ್ಥೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುವರು.

ಸುಶೀಲೆ—ಹಾಗಾದರೆ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು, ಬಾ ಹೋಗುವು.
(ಹೊರಡುವರು.)

(ಮಂತ್ರಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತನೋಡನೆ ವಿವೇಕಮಹಾರಾಜನು ಕುಳಿತಿರುವನು)

ಧೃತಿ—(ಮುಂದೆಬಂದು) ದೇವರಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ದೇವಿಯವರು ಬಂದು ನಿಂತಿರುವರು.

ಶಾಂತ—(ಎದ್ದುನಿಂತು) ವಿಶೇಷವೇನೋ ಇರಬೇಕು. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು.

ವಿವೇಕ—ಆಗಬಹುದು. (ಶಾಂತನು ಹೋಗುವನು.)

ವಿವೇಕ—ಸಖೆ! ದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆತರಲು. (ಧೃತಿ, ಹೊರಡುವಳು)

ಸುಶೀಲೆ—ಆರ್ಯವೃತ್ತನು ವಿಜಯಿಯಾಗಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು

ವಿವೇಕ—ದೇವಿ, ಆಸನಾಸೀನಳಾಗಿ, ವಿಶೇಷವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಸುಕುಮಾರಿಯು ಹೇಗಿರುವಳು?

ಸುಶೀಲೆ—ಆರ್ಯವೃತ್ತ! ಸುಕುಮಾರಿಯು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಸ್ನಾನವಾಸನನ್ನೊಲ್ಲಳು. ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳನ್ನೇ ಮರೆತಳು. ಅವರ ಶ್ರಮ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ವಿರಹವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವಳು. ವನಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗಿ ತಾಪಶಮನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೆಳಸುವಳು.

ವಿವೇಕ—ದೇವಿ! ಪರರಾಜರಕಡೆಯವರು ಬಂದು ಕಾದಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದೆನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಕುಮಾರಿಯನ್ನು ವನಕ್ಕೆ ಕಳುಹುವುದು ಕ್ಷೇಮವಲ್ಲ.

ಸುಶೀಲೆ—ಆರ್ಯವೃತ್ರನೆ! ತಾವು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ ಸುಕುಮಾರಿಯೊಡನೆ ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿ ಬರುವೆನು. ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶಾಂತಾದಿ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಉಪವನದ್ವಾರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾದಿರುವಂತೆ ಕಟ್ಟುಮಾಡಬಹುದು.

ವಿವೇಕ—ದೇವಿ! ನಿನ್ನ ಸಲಹೆ, ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಶಾಂತಾದಿಗಳು ನಿಂತರೆಂದರೆ ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳು ನಿನಾಮರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ, ನೀನು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಪವನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಉಪಚರಿಸು. ನಾನು ಶಾಂತಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹುವೆನು.

ಸುಶೀಲೆ—ಆರ್ಯವೃತ್ರನೆ! ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದು. (ಹೋಗುವಳು)

ವಿವೇಕ--ಯಾರಲ್ಲಿ ?

ಸೇವಕ—ಏನಪ್ಪಣೆ ?

ವಿವೇಕ—ಶಾಂತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಾ.

ಸೇವಕ—ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುವನು.)

ಶಾಂತ—ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ! ವಿಶೇಷವೇನು ?

ವಿವೇಕ—ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನೆ ! ದೇವಿಯು ಸುಕುಮಾರಿಯೊಡನೆ ಕಾಂತೋದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಅನುಮತಿಪಡೆದು ಹೋಗಿರುವಳು. ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾಗದಂತೆ ವಸ್ತುವಿಚಾರ, ಸಂತೋಷರೊಡಗೂಡಿ ನೀನು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಾವಲಾಗಿರಬೇಕು. ನಾನು ಕಾರ್ಯಾಂತರವನ್ನು ಗಮನಿಸುವೆನು

ಶಾಂತ—ಅಪ್ಪಣೆ. (ರಾಜನು ಹೊರಡುವನು.)

ಶಾಂತ--(ಕಿವಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಓಹೋ ! ಸಖಿಯರ ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಕೇಳುವುದು, ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಸುಕುಮಾರಿಯೊಡನೆ ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರಬಹುದು. ನಾನಿನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಾನೂ

ವಸ್ತುವಿಚಾರ, ಸಂತೋಷರೊಡಗೂಡಿ ಸನ್ಮಾಹರ್ದೊಡನೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

(ಉಪವನದಲ್ಲಿ ಸಖಿಯೊಡನೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಸಹಿತ ಸುಶೀಲೆಯ ಪ್ರವೇಶ)

ಶಾಂತಿ—(ಮುಂದೆಬಂದು ವನಶೋಭೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ,

ರಾಗಾ|| (ಸಖಿನೋಡುನೋಡು)

ದಯೆಮಾಡಿ ನೋಡುನೋಡುವನವ ಸಾಮಜಯಾನೆ ||ಪ||
ನೀರದಸಮತನುರುಚಿರೆಬಾ ಸಾರಸದಳನಯನೆಯೆಬಾ || ತರುಣ
ತರಣಿಕಿರಣಶೋಣಚರಣಯುಗೇಬಾ || ದಯೆ || ೧ || ಅರುಣ
ವಾದ ಚಿಗುರಿನಿಂ ಸರಸಕುಸುಮವಿಸರದಿಂ | ತರುಣೀಮಣಿಯ
ಮನಕೆಂದರುಷಕೊಡುವುದುತಾಂ|| ೨ || ಶುಕನ ದಿವ್ಯಗಾನದಿಂ
ಪಿಕನಚಟುಲಸುಸ್ವರಗಳಿಂ (ಸಕಲದುಃಖಗಳನು ಬೀಗನಿರಾಕ
ರಿಸುವೋಲೆ (೩ ||

ಪ್ರಜ್ಞೆ—ಸ್ರಿಯಸಖಿಯರೆ! ಫಲವುಷ್ಟ ಭರಿತವಾದ ಈತರುಲತೆಗಳು ಹೇಗೆ ಶೋಭಿಸುವುವು ?

ಸುಶೀಲೆ—ವತ್ಸೆಯರೆ! ಇವು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಶಾಖೋಪಶಾಖವಾದ ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂಪದಗಳಿಂದ ನೀವು ಸುಖಪಡುವಿರೆಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಇತ್ತನೋಡಿರಿ ಸದ್ಗುಣಾಲಂಕೃತರಾದ ನಿರ್ಮಲರ ಹೃದಯದಂತೆ ಸರಸೀರುಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೆರೆವ ಈ ಸರಸ್ಸನ್ನು—

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ಪುಷ್ಪಾಪಚಯವನ್ನಭಿನಯಿಸುತ್ತ)

ರಾಗಾ|| ಶಂಕರಾಭರಣ|| (ಮಾವಿನತಳಿರಿದುನೋಡಲೈ)

ಮಲ್ಲಿಗೆಸುಮಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಇವೆ! ಫುಲ್ಲಾ ಕೋಕವುಕಾಣುತ್ತಿದೆ||

ಎಲ್ಲರು ಕೂಡುತಕುಯ್ಯುವನಾವಾ! ಪಲ್ಲವವಾಣಿಯಾರೇಬನ್ನಿ||೧||

ಶಾಂತಿ—ಜಾಡಿಯ ಸುಮವಿದೊ ಪಾಟಲಿಯು | ರಾಜಿಪು
ದೀಕಡೆನೋಡಿದೆಯಾ || ಭೂಜದಮೇಲಕೆ ಹತ್ತುತೆನಾಂ | ಸಾಜ
ದಿಕೆಯ್ಯುವೆನಿದದನುಂ || ೧ ||

ಧೃತಿ—ಚಂದಿರಮುಖನೋಡಿದನಿತ್ತ | ಕುಂದಕುಟಜಗಳ,
ತುಂಬಿಹವತ್ತ | ಮಂದಗಮನೆಯರೆ ನಲಿಯುತ್ತೆನಾ ನಂದದಿಸು
ಮಗಳ ಬಿಡಿಸುವೆನು || ೨ ||

ಸುಶೀಲೆ—ಸುಕುಮಾರಿಯರೆ | ನೀವಿಲ್ಲಿಯೇ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸು
ತ್ತಿರುವುದು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪಾರಿಜಾತವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರು
ವೆನು. (ಹೋಗುವಳು.)

ಶಾಂತಿ—ಪ್ರಿಯಸಖೆ! ಧೃತಿ! ನೀನು ಆ ಪಾಟಲೀ ವೃಕ್ಷವನ್ನೇರಿ
ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡುಬಾ. ನಾನಿಲ್ಲಿಕಾಣುವ ಸುರಗಿಯ ಗಿಡವನ್ನೇರಿ
ಹೂವುಗಳನ್ನು ತರುವೆನು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದುಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವರು.)

ಪ್ರಜ್ಞೆ—ಸಖಿಯರೂ, ಜನನಿಯೂ ಬೇರೆಬೇರೆಕಡೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿರು
ವರು. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಈ ಸರಸ್ತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.
(ಮುಂದೆಬಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನಭಿನಯಿಸುತ್ತ) ಇದೇನು ?

ಕಂದ|| ಅಡಿಗಡಿಗೀಶುಭತಕುನಂ | ಅಡಿಯಿಡುತ್ತೆನ್ನ ಮನಕೆ ನಲವೇರಿಸುತಿ
ಕುಂ | ಒಡೆಯನಕಾಣುವೆನೆಂಬುವ | ಸಡಗರವೊಂದೆ
ನ್ನೊಳಗೆ ಕಾರಣಮರಿಯೆಂ ||

(ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮೇಲೆನೋಡುತ್ತ)

ಜಗದೀಶ್ವರನೇ! ಶುಭತಕುನಂಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ಪೋಷಕನಾಗಿದ್ದು ಅಭಿಮ
ತವನ್ನು ಈಡೇರಿಸು. (ಕೈಮಾಗುವಳು.)

(ಮುಂದೆಬಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿನೋಡಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಭ್ರಮೆಹೊರಡಿ
ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕೈತೋರಿಸುತ್ತ)

||ತನ್ನಲ್ಲಿ|| ಹಾ, ಇದೇನು ? ಸ್ವಪ್ನದೃಶ್ಯನಾಗಿದ್ದ ಸುಂದರಾಂಗನು ಇಲ್ಲಿ
ಕಾಣಲ್ಪಟ್ಟನು, ನಾನೇನು ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿರುವೆನೋ ? ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿರುವೆನೋ ? ಜಾಗೆ
ರೂಕಳಾಗಿರುವೆನು, ಇದು ಸ್ವಪ್ನವಲ್ಲ. ಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತಳಾಗಿರುವೆನು,
ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ವ್ಯವಕಲ್ಪ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ಇರಲಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಪರಿಶೀ
ಲಿಸುವೆನು. (ನೋಡುವಳು, ಮತ್ತೆ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ)--ಹಾ, ಇದೇನು, ಕಣ
ತ್ತಲೆ ಸುತ್ತಿರುವುದು, ತಲೆತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದು, ಆಯ್ಯೋ ! ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ
ಲಾರೇನು. ಹಾ ಸಜಿಯರೆ ! (ಮಲಗುವಳು.)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೋಲಾಹಲವಾಗುವುದು.)

ಸುಶೀಲೆ—(ಸಜಿಯರೊಡನೆ ಬಂದು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋ
ಡುತ್ತ) ಯಾರಲ್ಲಿ, ಪುಜನರು ?

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ದೇವಿಯವರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ! ಏನಕ್ಕೇ ?

ಸುಶೀಲೆ—ಇದೇನು, ಏಷ್ಠ ಕೋಲಾಹಲವಾಗುವುದು. ?

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ದೇವಿಯರೆ ! ಉದ್ಯಾನದ ಬಹಿರ್ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ
ರಾಗಿದ್ದ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾನಿಗಳಿಗೂ ನಮ್ಮ ಶಾಂತತಾದಿಗಳಿಗೂ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ
ವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಕೋಲಾಹಲವಾಯಿತು.

ಸುಶೀಲೆ—ಏನು ? ಯುದ್ಧವೆ ? ಸೋತವರಾರು ? ಗೆದ್ದವರಾರು ?

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಕಾಮಾದಿಗಳು ಚಿತರಾಗಿ ಓಡಿಹೋದರು. ಶಾಂ
ತಾದಿಗಳು ಜಯಿಸಿದರು. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳು ಜಯಲಾಭದ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ
ಕೂಗುತ್ತಿರುವರು.

ಸುಶೀಲೆ—ಒಳ್ಳೆಯದಿರಲಿ, ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರು.
(ಪ್ರತೀಹಾರಿ ಹೋಗುವಳು.)

ಧೃತಿ—(ಸ್ತಬ್ಧಳಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಸಖಿ ! ಸು
ಕುಮಾರಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತಬ್ಧಳಾಗಿರುವಳು !

ಕಾಂತಿ—(ಬಳಗಿಬಂದು) ಸ್ತ್ರಿಯಸಖಿ ! ಕಣ್ಣೆರೆ ! ನಿನಗಿಷ್ಟವಾದ
ಸುರಗೀ ವುಷ್ಟವನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು, ನೋಡು.

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಸರಸ್ವೀರದಕಡೆಗೆ ಕೈತೋರಿಸುತ್ತ)

||ವೃತ್ತ|| ಇವನಾರಿಂದ್ರನೊ ಚಂದ್ರನೋ ಸ್ಮರಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರನೋ

ಶ್ರೀಶನೋ.(ಸುಮ್ಮನಾಗುವಳು.)

ಸುಶೀಲೆ—(ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಭುಜದಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿ, ಗಲ್ಲವನ್ನು ಮೇ
ಲಕ್ಕತ್ತಿ) ವತ್ಸೆ ! ಸಂತೈಸು, ಸಂತೈಸು !

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಕೈತೋರಿಸುತ್ತ)

|| ವೃತ್ತ || ಶಿವ, ಮನ್ಮಾನಸಕಿತ್ತು ನೇತ್ರಯುಗಮಂ ಕೈಕೊಂಡು

ತಾಂಕುಳ್ಳಿಹಂ ||

ಸುಶೀಲೆ—ವತ್ಸೆ ! ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸು. ಇದೇಕೆ, ಹೀಗೆ ಭ್ರಮಿ
ಷ್ಠರಂತಾಡುವೆ ?

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ಸ್ಥಿರಭಾವದಿಂದ ಕುಳಿತು) ಅಮ್ಮಾ ! ಧ್ಯಾನಗೋಚರನಾ
ಗಿದ್ದ ಮನೋವಲ್ಲಭನನ್ನು ಈ ಸರೋವರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಂಡೆನು. ಅದುವೊದ
ಲು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಿರುವುದು.

ಸುಶೀಲೆ—ಸುಕುಮಾರಿ ! ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನು ಗೋಚರ
ನಾಗಿದ್ದರೆ ಆತನ ಸಮ್ಮುಖವನ್ನು ಸಾರಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಬಹುದಾಗಿತ್ತು ತಿಳುವೆ?

ಪ್ರಜ್ಞೆ—ಜನನಿ ! ತಾಯ್ತಂದೆಯರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದುದೇ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯರ ಧರ್ಮವಲ್ಲವೆ ? ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪನೇ ಯಿಲ್ಲದೆ ನಾನಾವಕಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರೆನು.

ಸುಶೀಲೆ—ವತ್ಸೆ ! ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವು ಸ್ತುತ್ಯವೇಸರಿ ! ಪರಮೇಶನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವನು. ನೀನಿನ್ನು ಸಂತೋಷಸ್ವಾಂತಲಾಗಿ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಸೇರು. ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ನಿನ್ನ ನಲ್ಲನನ್ನು ಕರೆಯಿಸುವೆನು.

ಪ್ರಜ್ಞೆ—ಹಾಗಾದರೆ, ಜನನಿ ! ನಾನಿನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಶಾಂತಿಯೊಡನೆ ಹೊರಡುವೆನು. (ಹೋಗುವಳು.)

ಸುಶೀಲೆ—ಧೃತಿ ! ಮಹಾರಾಜರ ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಬಾ.

ಧೃತಿ— ಆಗಬಹುದು. (ಹೋಗುವಳು.)

ಸುಶೀಲೆ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಓ ದಯಾಸಾಗರ ! ಸರ್ವೇಶ್ವರ ! ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯು ಅವೋಘವಾದುದು. ಅಲಭ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಸಾಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾರಿಗೆ ಅಳವು ? ಸುಕುಮಾರಿಯ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಶಮನಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಈ ವಿವಾಹವನ್ನು ಕೂಡ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರೆವೇರಿಸುವುದು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಸೇರಿದುದೇಸರಿ.

ಧೃತಿ—(ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು) ದೇವಿ ! ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರುವರು.

ಸುಶೀಲೆ— ಹಾಗಾದರೆ, ಸಮಯವು ಸರಿಯಾಗಿದೆ, ಬಾ (ಹೊರಡುವರು)

(ವಿವೇಕನು ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ವಿವೇಕ—ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ದೇವಿಯು ಬರಲಿಲ್ಲವೇಕೆ ? ಧೃತಿ ಯು ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.

ಸುಶೀಲೆ—(ಮುಂದೆಬಂದು) ಆರ್ಯವೃತ್ತರು ನನಗಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸು ತ್ತಿದ್ದಂತಿದೆ.

ವಿವೇಕ—ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸುಶೀಲೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿ ರಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವಿ ! ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಹೇಗಿದೆ ? ಶುಭವರ್ತಮಾನವೇನು ?

ಸುಶೀಲೆ— ರಾಗಾ|| (ನಿಮ್ಮ ಬಾಳೇತಕೆ)

ಪ್ರಾಣೇಶ ಲಾಲಿಸ್ಯೆ || ಪ || ವನದೊಳುಚರಿಸುತೆ ತನುಜೆ ಯು ಬರುತಿರೆ | ಕನಸಿನೊಳ್ಕಂಡನ ' ಕಾಣತಮುದದಿ||೧||
ಕರೆಯಿಸುತಾತನ ಕರದೊಳುತನ್ನನು | ಹರುಷದಿಸರಿಣಯ ವಿರಚಿಪುದೆಂಬಳು || ೨ ||

ಆದುದರಿಂದ, ಆರ್ಯವೃತ್ತನಲ್ಲಿ. ಈ ಶುಭವರ್ತಮಾನವನ್ನರುಹಲು ಬಂದೆನು.

ವಿವೇಕ—(ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ)

ರಾಗಾ|| ಕಮಾಡು || ರೂಪಕ|| (ವುರುವಂತನಾರಿಧಿ)

ಶ್ರೀವಾಸನ ಮಹಿಮೆ ಯೇನವೇಳ್ವೆನಾ || ಪ || ಎಣಿಸಲರಿ ಯದವನಮಹಿಮೆ ಗುಣಿಸಬಲ್ಲೆವೆ | ಅಣಿವೂದ್ಯಪ್ಪುಸಿದ್ಧಿ ದಾತನ ಅರಿಯಲಾಪೆವೆ || ಶ್ರೀನಿವಾಸನ || ೧ || ಅದಿದ್ಧ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಗಮಾಡುವ ಜೀಗನಾಗುವುದನು ಎಂದೊತೆ ಮಾಡುವ || ಶ್ರೀನಿ || ೨ || ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡನರನ, ಕರತಂದು ತೋರಿಸ | ಕರು ಣವಿನ್ನೆದೊಡ್ಡ ಕಾಣೆ ಕಂಡನೇತ್ತನಾ || ಶ್ರೀನಿ|| ೩ ||

ನುಶೀಲೆ:—ಆರ್ಯವೃತ್ತನೆ ! ವಿಳಂಬಿಸಿದರೆ ಆತನು ಹೊರಟುಹೋಗಬಹುದು. ತ್ವರೆಪಡಿಸಬೇಕು. (ಹೋಗುವಳು)

ವಿನೇಕ:—ಸೇವಕರಾರಲ್ಲೆ? ಶಾಂತನನ್ನು ಕರದುಕೊಂಡುಬರಬೇಕು.
(ಶಾಂತ, ಸಂತೋಷ, ವಸ್ತುವಿಚಾರರು ಬರುವರು)

ಸೇವಕ:—ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರೇ ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಶಾಂತ:—ಜಯಶೀಲರಾದ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು.

ವಿನೇಕ:—ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನೆ ! ಉದ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನು ?

ಶಾಂತ:—ಅವಧರಿಸಬೇಕು.

[ಕಂದ|| ಕ್ರೋಧಾಮರ್ಷದಿಬರಲಾ |

ಯೋಧನದೊಳಗೆನ್ನಯ ನಿಜಶಾಂತತೆಯಿಂದಾ ||

ಕ್ರೋಧನಜಯಿಸಿದೆ ನಲವಿಂ |

ಖೇದದಿವೊರಮಟ್ಟುಪೋದ ನಿಜವುರಿಗಾತಂ ||

ಸಂತೋಷ:—ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಅವಧರಿಸಬೇಕು.

[ಕಂದ|| ಫಲವಿಧದಿಂದಳೆಗಳೆಯುತೆ |

ಕಲಿತನದಿಂಬಂದ ಲೋಭನಂ ಕೊಳುಗುಳದೋಳ್ ||

ಬಲಮಂಭಂಗಿಸಿ ಹಂಗಿಸಿ |

ತೊಲಗಿಸಿಬಂದೆಂ ನಿಜಗುಣದಿಂದಮೆಭರದಿಂ ||

ವಸ್ತುವಿಚಾರ:—ಮಹಾರಾಜಾ ! ಬಿನ್ನವಪನ್ನು ಲಾಲಿಸಬೇಕು-

ಕಂದ|| ಅತಿಸಾಹಸದಿಂ ದಬಂದಾ |

ರತಿಪತಿಯಂ ನಿಜಗುಣಬಲದಿಂದೆದುರಾಗು ||

ತ್ತತಿಸುಲಭದಿ ಜಯಿಸಿದೆನಾಂ |

ಜಿತನಾಗಿ ದುಗುಡದಿವೋದನಾಳೆ ಕಾಮಂ ||

ವಿವೇಕ:—(ಸಂತೋಷದಿಂದ)

ರಾಗಾ-ಜುಂಜೂಟಿ (ಗಗನವಚರನೆ)

ಶಾಂತಸದ್ಗುಣವಂತರೇನಿಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿತ್ವದಿಂದೆನಾಂ |
ಅನಂತಸುಖವನಾಂತು ಜಗದಿ ಶ್ರೀಮಂತನೆನಿಸಿದೆಂ ||೨|| ಅವನಿ
ಯೊಳಗೆ ನಿಮ್ಮಸಹಾಯವೆನಗಿರೆ | ವಿವೇಕನಾಮವಡೆದು ಸಾರ್ವ
ಭೌಮನೆನಿಸುವೆ ||೧||

ವಸ್ತು:—ಮಹಾರಾಜಾ! ನಿನ್ನ ತಪೋಬಲಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಭಗವಂ
ತನೇ ನಿನ್ನೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತನೆನ್ನೆಂಕಲ್ಲದೆ ನಾವಲ್ಲ.

ವಿವೇಕ:—ನಿಜ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆತನೇ ಕಾರಣ-ಕಾರ್ಯಕರ್ತನೆನಿಸುವ
ವನು. ಆದರೂ ಆತನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದವರು ನೀವಾಗಿರುವಿರಿ.
ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯವು ನನಗೆ ಸ್ಮರಣೀಯವೇಸರಿ. ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ, ಉಪವನದ
ಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ಸನ್ಮಾನದಿಂದ ಕರೆತರಬೇಕು. ನಾಳೆಯೇ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ
ಬಿಯ ಸ್ವಯಂವರವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರುವುದು. ಪಟ್ಟಣವು ಅಲಂಕೃತವಾಗಲಿ,
ಸಕಲ ಸಾಮಂತರಾಜರಿಗೂ ಆಹ್ವಾನಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡಲಿ. ಸ್ವಯಂ
ವರ ಮಂಟಪವು ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ.

ಶಾಂತ:—ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುವುವು.

ವಿವೇಕ:—ಮಂತ್ರಿಗಳೆ! ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವಿರಿ; ನೀವಿನ್ನು ಹೋಗಿ
ವಿಶ್ರಾಂತಿಹೊಂದಿಬನ್ನಿರಿ. ನಾನು ಸುಕುಮಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಬರಲು ಹೊರಡು
ವೆನು. (ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು)

ಚತುರ್ಥಾಂಕಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಂ

ಶ್ರೀಃ

ಷಂಚಮಾಂಕಪ್ರಾರಂಭ

(ಅಲೋಚನಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದ ವಹಾಮೋಹನು ಪಾರಿವಾಶ್ವಕನೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಮಹಾಮೋಹಃ —

ರಾಗಾ — ದರ್ಬಾರ್ (ತಿಳಿದುಮಾಳ್ಕುದೇ ಹಾಹಾ)

ಮೋಸಲೋದನೋ ಮಿತ್ರಾ ಹಾ, ||ಪ|| ವಾಸಿಸಂಘದಿ
 ಶೂರರೆಂದು ಆಶೆಯಿಂದನಂಬಿದೇ || ನಾಂ ||೨|| ಶೂರರೆಂದುನಾ
 ಬಿಯವರ ಭಾರಿಕಜ್ಜಕೆ ಕಳುಹಿದೆಂ | ಬಾರದಿರುವರವರದೇನು
 ಕಾರಣವೋ ಕಾಣೇ ಹಾ || ಮೋಸ ||೧|| ಕಾಮಾಮುಖ್ಯರೇ
 ನಾದರೊ --- ನಿಷ್ಕಾಮಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಿಂದ | ನಾಮಮಾತ್ರರಾ
 ದರೇನೋ ನಮ್ಮ ದಂಭಲೋಭರು ||೦|| ಸುರುಚಿರಾಂಗಿಪ್ರಜ್ಞೆ
 ಗೆ ಸ್ವಯಂವರವುನಾಳೆಯೆಂದು | ಬರೆದಲಗ್ನಪತ್ರವಿದೇ, ಕರ
 ವಸೇದುರ್ದೀಗೆಮಗೆ ||೩||

ಪಾರಿಪಾಶ್ವಕ — ||ತನ್ನೆಲ್ಲೆಯೇ||ನಮ್ಮ ರಾಜನು ಕಾರ್ಯಾಂತರದಲ್ಲಿ
 ಯೋಚಿಸುವನೇ ಹೊರತು ಕಾರ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸಿದ್ದರೆ ನಾನು ವಿವೇ
 ಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಇರಲಿ, ಈಗಲೂ ಹೇಳುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ)
 ಮಹಾರಾಜನೆ !

ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ ಚಿಂತಿಸುವುದು ವಿರರಕೆಲಸವಲ್ಲ !

ಮಹಾಮೋಹ — ಮಿತ್ರನೆ! ಮಂತ್ರಿಗಳವೀರಾಲಾಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದೆನು
 ಪಾರಿಪಾಶ್ವಕ — ಮಹಾರಾಜನೆ ! ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ನಿನ್ನಲಳಿ

ಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಮಾತ್ರ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳೇ ಹೊರತು, ವಿವೇಕನಸರಿವಾರದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರರು.

ದ್ವಾರಪಾಲಕ — ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಕಾಮಾದಿ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಂದಿರುವರು.

ಮಹಾವೋಹ — ಒಳಗೆ ಬರಲಿ.

ದ್ವಾರ — ಅಪ್ಪಣೆ(ಹೋಗುವನು, ಆರುಮಂತ್ರಿಮಂತ್ರಿಗಳೂಬರುವರು) ಕಾಮಾದಿ ಮಂತ್ರಿಗಳು — ಮಹಾರಾಜನೇ ! ವಂದಿಸುವೆವು.

ವೋಹ — ಮಂತ್ರಿಗಳೇ ! ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಆರುಮಂದಿಗೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.

ವೋಹ — ಎಲೈಕಾಮನೇ ! ನಿಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆಯಾ ?

ಕಾಮ — (ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ) ! ಮಹಾರಾಜನೇ ! ನನಗೆ ಸಹಜವೂ ಶಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಎಲ್ಲ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ವೇದಲೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಬಳಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆನು. ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವುಬ್ಬರೂ ಸಮಾಪವರ್ತಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವಿಚಾರನಿಗೂ ನನಗೂ ಆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಾಂತನಾಗಿ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅಪಜಯವೆಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನೇ ಆಲಿಯದಿದ್ದ ನಾನು ಹೀಗೆ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಬಂದುದು ದೈವವಿಲಾಸವಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಯತ್ನವಲ್ಲ. (ಸುಮ್ಮನಾಗುವನು.)

ವೋಹ — ಎಲೈ ಕ್ರೋಧನೇ ! ಕಾಮನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀನಾದರೂ ವಿವರಿಸು.

ಕೋಧ—(ಎದ್ದುನಿಂತು)

ರಾಗ|| ಬೇಗಡೆ|| ಚಾಪು|| (ಭಾವನೆನ್ನ ಸಂಭಾವನೆ)

ಬದುಕಿಬಂದೆನು ಭೂಮಿಯೊಂದನೆ || ಪ || ಸದಯ ನಿನ್ನಯ
 ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಾನೀದಿನ || ಅ || ಶೂರನಾಗಿಸನಾನು | ಧೀರ
 ಶಾಂತನೊಡನೆ | ಯಾರೂವಾಡದೆಯಿದ್ದ | ಘೋರಯುದ್ಧವ
 ಮಾಡಿ || ೧ || ಪೇಳಲಾರೆನುಕಷ್ಟ | ತಾಳಲಾರೆನುಘೋಷ |
 ಮೌಳಿಯೆ ಡಂಭನಕೇಳೆ ಸ್ವಪ್ನಮಯದು || ೨ ||

ವೋಹ—ಏನು ಏನು ? ಶಾಂತನೊಡನೆ ಹೋರಾಟವೆ ? ಹೇಗೆ ?
 ಎಲ್ಲಿ ? ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತು ?

ಕೋಧ—ಜೀಯ ! ಅವುಗಳೆನ್ನು ಸಡೆದು ಹೋದ ನಾನು ಡಂಭ
 ನೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ವಸಿಷ್ಠರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ವಸಿ
 ಷ್ಠರ ವನವನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಬಂದ ವಿಷ್ಣು
 ಭಕ್ತನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಮಿಥಿಲಾಪಟ್ಟಣದ ಉಪವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದೆನು. ಅಲ್ಲಿ
 ನನಗೂ ಶಾಂತನಿಗೂ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದೈವವು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಯಿತು.
 ಇನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆನು. (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)

ವೋಹ—ಎಲೈ ಲೋಭನೆ ! ನೀನಾದರೂ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ
 ಪಡಿಸು.

ಲೋಭ—ಪ್ರಭುವೆ, ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿರಸಾವಹಿಸಿ ಮಧುರಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ
 ಹೋದೆನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ಹೊರಟುಹೋದನೆಂಬುದನ್ನು ಹುಡು
 ಕುತ್ತ ಮಿಥಿಲಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧರು ಜಿತರಾದ

ಮೇಲೆ ನನಗೂ ಸಂತೋಷನಿಗೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು, ಆಗ ನಾನು ಸಂತೋಷನನ್ನು ಕುರಿತ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು.

ಕಂದ|| ಮದಜಲದಿಂ ಮೆರೆಯುತ್ತಿಹ |
 ಮದಗಜನಿಕರದಿವೆದದಿರೆ ನಾಂ ಧರೆಯೊಳಗೆ |
 ಪದಬವದಿಂದ ಸೀನತಾಂ |
 ಸದೆಯು ವಾಜಿಯಪಡೆದಿಹೆನಿಜದಿಂನುಡಿವೆಂ ||

||ಮತ್ತು||

ಕಂದ|| ಉತ್ತಮವಾಜಿಯಕೋರುತ |
 ಮತ್ತದುಲಭಿಸಲ್ ಬಯಸುವೆ ನದಲಿಂದಧಿಕಂ |
 ಮತ್ತತೆಪ್ಪೊಂದಿಹಮಾನವ |

ರೆತ್ತತ್ತಲಹರೆನುತಾಂಪರಕ್ಕೆನು ತಿರ್ಪೆಂ ||

ಹೀಗೆಂದು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದೆನು.

ವೋದ — (ತಲೆದೂರುತ್ತ) ಅದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷನು ಹೇಳಿದುದೇನು ?
 ಲೋಭ — ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಅದಕ್ಕಾತನು ನಗುತ್ತಾ —

ಕಂ || ಕೃಷ್ಣನೇನಿನ್ನೀಚಲಿತೆಯ |
 ಉಪಮಾನಕರಮೆನುತನೆಣೆಪೆಕೇಳೆ ಸತತಂ |
 ತಪಮಂಮಾಡುವತೆರದಿಂ |
 ಉಪಸರಮಾಡುತೆಧನಿಕರನಾಶ್ರಯಿಸು ವೆಭಿ||

||ಮತ್ತು||

ಭಗವತ್ಕೃಪಾದತ್ತಮಾದ ತೀತಲೋದಕವೂ ಸುಸ್ವಾದಫಲಗಳೂ ಲಭಿಸಿ
 ದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸದೆ ಖೇದಕಡುವವನು ನೀನೋರ್ವನೆ. —

ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದನು.

ಮೋಹ — ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದನು. ಆಮೇಲೆ ?

ಲೋಭ — ಆತನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೋಪದಿಂದ ನಾನು—

ಕಂದ|| ಧನಮಂ ಗಳಿಸಿದಮನುಜಂ |

ವನಮಂಸೇರುವುದದೇಕೆ ಪುರುಷಾಧವಂವೇಣಾ |

ವನಿತಾಚುಣಿವಶಮಾಗಿತೆ |

ಧನಮಹಿಮರ್ ತನ್ವಶರಹರೆಂಬುದುವುಸಿಯೊ ||

ಹೀಗೆಂದು ನಾನು ಆತನನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದೆನು.

ಮೋಹ —|| ತನ್ನಲ್ಲಿ || ಈ ಲೋಭನು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗೀ ಹೇಳಿದನು. ಇರಲಿ. (ಪ್ರಕಾಶ) ಆಮೇಲೆ ?

ಲೋಭ —ನನ್ನೀ ಧಿಕ್ಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆತನು ಸಮಾಧಾನವಿಂಪತಿ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು “ ಧನವನ್ನೇ ನಂಬಿರುವ ಕೃಪಣನೇ ! ಧನಸಿವಾಸೆ ಕೆಯು ಘೋರಪಿಶಾಚಗ್ರಸ್ತನಾದ ನೀನು ಘನತರವಾದ ಲೋಭಾಂಧತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವೆ. ಈ ಧನ ಪಿಶಾಚವು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ತಿನ್ನುವುದೇ ನಿಜ. ’ ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ವಾಗ್ಬಾಣದಿಂದ ಇರಿದನು.

ಮೋಹ —|| ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ || ಭಲೆ ! ಸಂತೋಷನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಲೋಭನು ತಗ್ಗುವುದು ಮಾತ್ರ ಅನುವಾಸ, ಇರಲಿ || ಪ್ರಕಾಶ || ಆಮೇಲೆ ?

ಲೋಭ — ಸಂತೋಷನಮಾತಿಗೆ ನಾನು ಕೋಪೋದ್ರೇಕದಿಂದ

“ಎಲೈ ವಿಚಾರತೂಷ್ಯನೆ ! ಧನಹೀನನಾದವನು ಸುಖಬಾಹಿರನೂ ಘನ ಯಿಲ್ಲದವನೂ ಆಗಿ ಕಡೆಗೆ ‘ ಹಣವಿಲ್ಲದವ ಹೇಣಕ್ಕೊಕಡೆ ’ ಯೆಂಬಂತೆ ವ

ಧರ್ಮವಾಗಿ ಬುದುಕಿ ಸಾಯುವನು, " ಹೀಗೆ ಆತನ ಗರ್ವಭಂಗವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು.

ಮೋಹ—|| ತನ್ನಲ್ಲಿ || ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಗ್ಗುವನಾದರೆ ಆತನು ಸಂತೋಷವೆನ್ನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. || ಪ್ರಕಾಶ || ಆಯಿತು, ಮುಂದೆ ?

ಲೋಭ—ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಕೋಪಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಿರುನಗೆಯಿಂದಲೇ ಆತನು ಎಲಾ "ಮೂರ್ಖನೇ! ಅಸ್ಥಿರವೂ ದುಃಖಕೃತವೂ ಆದ ಧನವು, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಪರವುರುಷರ ವಶಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂತೆಗೆಯದಾ ಶೈಷ್ಟ್ಯಯಮೂಲಕ ಡಂಭನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದ ನಿನಗೀ ವೌರುಷವೂ ಈ ಪಂಥವೂ ಏಕೆ ? ನಮ್ಮ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ನೆರಳನ್ನಾದರೂ ನೀನು ಹಿಡಿಯಲಾರೆ. ನಿಲ್ಲು, ನಿನ್ನನ್ನಿಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರೈಯಿಸುವೆನು ?" ಹೀಗೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ರೂರತರವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಲ್ಲದಿಂದ ಮರ್ಮಾಹತನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಮಹಾರಾಜನೇ! ನಾನಾವ್ರಣದಯಾತನೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರೆನು (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)

ಮೋಹ—|| ತನ್ನಲ್ಲಿ || ಈ ಲೋಭನು, ಈವರೆಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ತಾನು ಜಿತನಾದೆನೆಂದು ಹೇಳಿದವನಲ್ಲ ; ಆದರೆ, ಈಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನು ? (ಯೋಚಿಸಿ ತಲೆದೂಗುತ್ತ) ತಿಳಿದೆನು, ಹೊಸದಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಡಂಭನ ಸಂಬಂಧವೇ ಸರಿ ! ಈ ಲೋಭನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತನ್ನ ಅಂತಸ್ತಾಪವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಇರಲಿ, ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯುವೆನು.

|| ಪ್ರಕಾಶ || ಎಲೈ ಡಂಭನೇ ! ಕುಶಲದಿಂದಿರುವೆಷ್ಟೆ ?

ಡಂಭ—(ಎದ್ದುನಿಂತು) ಮಹಾರಾಜನೇ ! ನಾನು ಆವುದರಲ್ಲಿಯೂ

ಕುಂದಿನೆಸುವನಲ್ಲವಾಗಿ ನನ್ನ ಕುಶಲತೆಗೆ ಕೊರತೆಯೇನು ?

ಮೋಹ—ಸಂತೋಷವೇಸರಿ. ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೀನಾದರೂ ಪ್ಲಪ್ಲಪ್ಲ ಪಡಿಸು.

ಡಂಭ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಕ್ರೋಧನಿಂದೊಡಗೂಡಿದನಾನು ವಸಿಷ್ಠಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ಉಸಾಯದಿಂದ ಮಿಥಿಲೋದ್ಯಾನಮಧ್ಯೆ ವರ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆನು.

ಮೋಹ—(ನಗುತ್ತ) ತುಂಬಾ ಸಾಹಸವೇ ಆಯಿತು, ಆ ಬಳಿಕ ?

ಡಂಭ—ಆಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸುತೀಲೆಯೊಡನೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭರು ಉದಾಸವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ವಸ್ತುವಿಚಾರ, ಶಾಂತ್ಯ ಸಂತೋಷರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಮೋಹ—ಈ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು. ಆಗ ನೀನು ಳ್ಲಿ-ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ?

ಡಂಭ—ನಾನು ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭರ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯಿಂದ ತತ್ಕೃಗಳಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗದೆ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ಮೋಹ—ಮತ್ತೂ ಸಾಹಸವೇ ಆಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಹೇಳು.

ಡಂಭ—ಆಬಳಿಕ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ನೆಲೆಯರಿತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಅಂತಃಕರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು. ಹಿಂದೆಯೇ ಶಾಂತಾದಿಗಳೂ ಹೋದರು. ನಾನು ಕ್ರೋಧ, ಕಾಮ, ಲೋಭರನ್ನು ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಅಹಂಕಾರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಕೈ ಸಿಕಲೆಮು ಕೊಂಡು ಬಂದೆನು.

ಮೋಹ—|| ತನ್ನಲ್ಲಿ || ಇವನ ಮಾತಿಂದಿ-ಇವನು ಕೇವಲ ವಾಗ್ಧೀ

ವಿಯೆಂದೂ ಅವನು ಧರಿಸಿರುವ ಆಯುಧಗಳು ಭಾರಭೂತವೆಂದೂ ಳತಿಯೆ
ದೇಕಾಗಿದೆ. ||ಪ್ರಕಾಶ||

ಎಲೈ ಡಂಭನೆ ! ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಕಾಮಾದಿಗಳಮೇಲಿನ್ನ
ಮಮತೆಗಿಂತಲೂ ಶಾಂತಾದಿಗಳಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ಡಂಭ—ಅಹುದು, ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಆದರೂ ದ್ವೇಷವು ಸಾಧಿಸ್ಸ
ಕ್ಕುದೇ ಹೊರತು ದುಡುಕತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಸಮಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಜವಾದ
ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಿತರಾದ ಶಾಂತಾದಿಗಳನ್ನು
ಜಯಿಸಿ ಫಲವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆನು.

ಮೋಹ—ಎಲೈ ಡಂಭನೆ ! ಕರುವನ್ನು ಎಳೆದರೆ ಹಸುವೂ ಬರುವಂ
ತೆ, ಶಾಂತಾದಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನು ತಾನೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು
ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೇಕೆ ?

ಡಂಭ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ
ಅಷ್ಟುದೂರ ಅಲೋಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ವಸ್ತ
ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಒಂದ ಕಾಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದೆನು. ಈಗ ಅಪ್ಪ
ಣೆಯಾದರೆ ಶಾಂತನಿಗೆ ನನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ತೋರುವೆನು.

ಮೋಹ—ಎಲೈ ಡಂಭನೆ ! ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರವರ್ತಿಸದಿದ್ದ
ರೂ ಹೊರಗೆ ಸಂಚರಿಸಲು ನಾಚುತ್ತಿರುವೆನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ
ಸ್ವೀವು ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಬಂದೂ, ಮತ್ತೆಯೂ ಮುಖವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋ
ಗುವೆನ್ನೊಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವರೋ ಆಶ್ಚರ್ಯ !

ಡಂಭ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ನಾನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾ
ಗಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ಬದುಕಿದರೇ ಹೊರತು, ನಾನು ಆಯುಧವಾಣಿಯಾಗಿ

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಅವರು ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ

ಮೋಹ—ಡಂಭನೆ ! ಈವರೆಗೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ಪರಿಭವವನ್ನು ಅವಮಾನವೆಂದೆಣಿಸದೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಮಸ್ತುತಿಯೆನ್ನಿಸದೆ ?

ಡಂಭ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಇದು ಅತ್ಮಸ್ತುತಿಯಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಸ್ವಯಂವರವೆಂದು ಅಗ್ನಿಪತ್ರಿಕೆ ಬಂದಿರುವುದಷ್ಟೆ ? ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೆ ರಾಜರೂ ರಾಜವುತ್ರರೂ ಹೋಗುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ನೆರೆದ ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನೂ ಕಾಮನನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನು ವರಿಸುವಳೆ ? ಇಲ್ಲ ! ಇಲ್ಲ !! ಇಲ್ಲ !!!

ಮೋಹ—ಡಂಭನೆ ! ನೆರೆದ ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸಿನಿಂದಲೂ ಅವಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕನ್ನುವೆಯಾ ?

ಡಂಭ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಧೀರರಿಗೆ ಅವಮಾನವೆಂದರೇನು ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಏಕಾಂಕದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ರುಕ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬಹುದು

ಮೋಹ— || ತನ್ನಕ್ಕೆ || ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಡಂಭ ಅಹಂಕಾರ, ಮಾತ್ಸರ್ಯರೆಂಬ ಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಇವರಿಗೆ ಧೊರೆಯಾದ ನನ್ನನ್ನೂ ಜಯಿಸಲು ಶಕ್ತರಾದ ಶಾಂತ, ವಸ್ತುವಿಚಾರ, ಸಂತೋಷವೆಂದ ಕೂಡಿದ ವಿವೇಕನು ಸಾರ್ವಭೌಮನೆನಿಸುವನು. ಆತನು ಸುತೀಲಿಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನು. ಆ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಶಾಂತಿ, ಧೃತಿ ಎಂಬುವನು ಸಹಚಾರಿಣೀನವಿಯರಾಗಿರುವರು. ಇಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ನಮ್ಮ ವತಳಾಗುವಳೆಂದಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಅಪಹರಿಸುವೆನೆಂದಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಡಂಭನು ಯೋಚಿಸಿರುವನು ಇರಲಿ.

|| ಪ್ರಕಾಶ ||

ಕೌರ|| ಡಂಬಪ್ರಜ್ಞಾಮಣಿಯಂ|
 ಕುಂಭಸ್ತನಿತ್ಯಷ್ಟೈಯಂತಮನದೊಳ್ ತಿಳಿದೈ
 ಆಂಬುಜಮುಖಿಯಂಮುಟ್ಟಲ್ |
 ಶಂಭುವಿಗಾದೊಡಮಶ್ಯಮೆಂದರಿಮೂಢಾ ||

ಡಂಭ—ಮಹಾರಾಜನೆ! ಇದು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಮಯವಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ಪ್ರಯಾಣ ಸನ್ನಾಹವಾಡಬಹುದು. ?
 ಮೋಹ—ಡಂಭನೆ! ನಿನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಏಕೆ ಭಂಗಪಡಿಸಲಿ ನಾನು ಪಯಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. (ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವನು)
 (ಡಂಭ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಅಹಂಕಾರ, ಮಾತ್ಸರ್ಯರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವರು)

ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಕ—|| ತನ್ನಲ್ಲಿ || ನಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆದುದು ಮರೆತುಹೋಗುವುದು. ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವುದು ಆಲೋಚನೆಗೆ ಬರಲಾರದು. ತನ್ನ ಸಹಜರೊಡನೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಈ ರಾಜನನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆವರಿ ಸಿದರೂ ಇಲ್ಲವೆ ರಾಜನೇ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವರಿಸಿದರೂ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೈಕನಾಗುವನು. ಆಗಲಿ, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಹರಸುವೆನು.

|| ಪ್ರಕಾಶ || ರಾಜನೆ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಅಭ್ಯುದಿತನಾಗು.

ಮೋಹ—ಮಿತ್ರನೆ! ನೀನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ಪಾರಿ—ಮಿತ್ರನೆ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನರಿಯದವನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವೆ ! ಸಾನೂಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಸಹವಾಸವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆ ? ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರಿಯೇ ಸಾಕು. ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡುವೆನು. (ಹೋಗುವನು.)

ಮೋಹ—ಮಂತ್ರಿಗಳೆ! ನಾವಿನ್ನು ಹೊರಡುವ ಬನ್ನಿರಿ.
(ಹೋಗುವರು)

(ಮಿಥಿಲಾನಗರದ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಪರಿವಾರನಾದ ಮೋಹನ ಪ್ರವೇಶ)

ಹಂಭ—ಮಹಾರಾಜನೆ! ಇದೇ ಮಿಥಿಲಾಪಟ್ಟಣದ ರಾಜಬೀದಿ.
(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಡಂಗುರದ ಶಬ್ದವಾಗುವುದು)

ಹಂಭ—ಮಹಾರಾಜನೆ! ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ದಂಡಿಯು ಸಾರುತ್ತ
ಬರುವನು ; ನಾವು ನಾವ್ವರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದು
ಬರುವುದು.

ಮೋಹ—ಆಗಬಹುದು. (ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು.)
(ದಂಡಿಯ ಪ್ರವೇಶ)

ದಂಡಿ — ರಾಗಾ|| ನೋಟ್|| (ಯನಗ್ಯಾರೇನಾದರೂಸರಿಯೆ)

ಎಸಂಫ ದಂಡಿಯರಿನ್ನಿಲ್ಲ - ಕೇಳಿರಿ ಜನರಲ್ಲ || ಪ ||

ಇಚ್ಛೆಯಲಿ ಕುಡಿದೆನು ನಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾರಾಯಿ | ಲೋಚ್ಛೆಯ
ಹಾಕುತಲಿ ಸೂರೈದು ಸೀಸೆಯಬಾಯ - ಬಿಚ್ಚಿ ಸೀಸೆಯನ್ನೂ
ಬಲ ಮೆಚ್ಚಿ ಸೂಯೆನೆನಾನು ನಿಚ್ಚುವುನಲಿಯುವನಿನ್ನು || ೧ ||
ಭಂಗಿಯುತಾಂ ಭಂಗಾರವ ಮಿರುವ ಮೋಲ್ ಮಾರಾಟ|ಪ್ರಾಂಗಿ
ದ್ದರೂ ಕೊಡಿ ನಮ್ಮವ್ವ | ನಾ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ನಮ್ಮಹಾಂಗೇ ಮಾರಾ
ಯಾಕೊಟ್ಟನು ಗುಂಗುಂ ಎಂದಿರಿಸವವ್ವ | ಹೆಗೆಳಪ್ಪವ್ವ
ಭಂಗಿಯಸಮವಿಲ್ಲವ್ವ | ನಂಗಿದು ಕೂದೇವತೆಯವ್ವ || ೨ ||

(ಮೃದಂಗವನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ)

ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದು, ಈದಿವ್ವ ನಮ್ಮ ಮಾರಾಜನ ಪುತ್ರಿ ಸ್ವಯಂ
ವರನಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲರಾಜೂ, ರಾಜಪುತ್ರೂ, ಸಭೆ ಬಪ್ಪೇಕಾತ ಕೋಶಕದೆ.

ಭೂರಿದಕ್ಕನೆ ಬೇಕಾದ್ರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮೆಲೂ ಬಸ್ಪಿಯೂ (ಕೂಗುತ್ತ ಹೋಗುವನು)

(ನೋಹನು ಪರಿವಾರವೊಡನೆ ಮುಂದೆ ಬರುವನು.)

ಮೋಹ—ಮಂತ್ರಿಗಳರಾ ! ದಂಡಿಯ ಮಾತಿನ್ನಿಂದೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತಪ್ಪೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬಹುದೋ ?

(ತೆರೆಯಕಡೆ ಮೃದಂಗವಾದ್ಯಗಳಾಗುವುವು.)

ಡಂಭ—(ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ) ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಇದೊ ಇದೋ ಅಲಿ ಸಜೀಕು. ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುವ ಮೃದಂಗವಾದ್ಯಗಳಾಗುತ್ತಿರುವುವು. ಇನ್ನು ಎಳೆಯಿಸಿದರೆ ಕಾರ್ಯವು ಕೆಡುವುದು.

ಮೋಹ—ಬೇಗಹೊರಡಿ. (ಹೋಗುವರು.)

ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪ.

(ರಾಜರೂ ರಾಜಪುತ್ರರೂ ಅಸನ್ಮಾನಿಸಿರಾಗಿರುವರು. ವಸ್ತುವಿಚಾರವೊಡನೆ ವಿವೇಕನು ಕುಳಿರುವನು. ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಮೋಹನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವಿವೇಕ—(ಎದ್ದು ಮುಂದೆಬಂದು) ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಸುಖಾಗಮನವೆ ? ಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಬೇಕು. (ವಸ್ತುವಿಚಾರನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವನು.)

ವಸ್ತು—(ವಿನೀತನಾಗಿ ಒಂದು) ಮೋಹನನ್ನು ವಿವೇಕನಿಗೆ ಎಡಗಡೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ, ಉಳಿದವರನ್ನು ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿರಿಸುವನು.)

ದ್ವಾರ—ಪ್ರಭುವರೇಣ್ಯರಿಗೆ ವಿಜಯವು. ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಾಜರನ್ನು ಕರತರುತ್ತಿರುವರು.

(ವಿವೇಕ—ಮಹಾವೋಹರೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವರು)

(ಶಾಂತ ಸಂತೋಷರೊಡನೆ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತ—(ನೀತನಾಗಿ) ವ್ಯಾಜ್ಯರಿಗೆ ವಂದನೆ !

ವಿವೇಕ—ರಾಜವೃತ್ತನೆ ! ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. (ಕೈಹಿಡಿದು ಬಲಗಡೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ, ಶಾಂತಾದಿ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿರುವಂತೆ ಸೂಚಿಸುವನು.)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ರಾಗಾ||

(ಸೋಲಾನೆ)

ಅಜ್ಞ ರಮನಮಂಬವ್ವದಿ ಬೆಳಗುತ | ಸುಜ್ಞ ರಮನಕಾ
ನಂದವನೆನಗುತ || ಪ್ರಜ್ಞಾಂಬೆಯೇ ನೀಬಾರಂದೂ ಹಸೆಗೆ ಕರ
ದರು || ೧ ||

ವಿವೇಕ—ಪುರೋಹಿತರೆಲ್ಲಿ ? ಇನ್ನೂ ಸಂಭಾರಮೊಡನೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಸೇವಕ—ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿದ್ದರು, ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ವಿವೇಕ—(ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವನು. ಶತಾನಂದನು ತಿಷ್ಠನೆೊಡನೆ ಬರುವನು)

ವಿವೇಕ—ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಂದನೆ, ಅಸನಗ್ರಹಣಮಾಡಬೇಕು.

ಶತಾನಂದ—ನೈವಸ್ತೋಮಕ್ಕೆ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿರಬಹುದು. (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ವಿವೇಕ—ಕೈಮುಗಿದು, ಲೂಚ್ಯರೆ! ರಾಜರೂ ರಾಜವೃತ್ತರೂ ಸಭಾಮಂಟಪವನ್ನಲಂಕರಿಸಿರುವರು. ಸುಕುಮಾರಿಯೂ ಅಲಂಕೃತಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಅಂತರಪಟದ ಹಿಂದಿರುವಳು. ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟನಾದ ವರನಿಗೆ ಮಾಲೆಹಾಕುವಂತೆ ಸುಕುಮಾರಿಗೆ ತಾವು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಶತಾನಂದ—ಆಗಬಹುದು. (ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಧೃತಿಶಾಂತಿಯರೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಸಭೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಮಂಗಳಾಂಗಿ! ಸುಮುಹೂರ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅನುರೂಪನಾದ ಪುರುಷನನ್ನು ವರಿಸು.

ಪ್ರಜ್ಞಾ—(ತಲೆಬಾಗಿ) ಲೂಚ್ಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ,

ಶತಾನಂದ—ಕಲ್ಯಾಣವಸ್ತು. ಎಲೈ ಧೃತಿಯೆ! ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ರಾಜರ | ರಾಜವೃತ್ತರ ಸ್ವಭಾವಾದಿ ಪರಿಚಯವನ್ನು ರಾಜವೃತ್ತಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡು. (ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳುವನು)

ಧೃತಿ—ಪ್ರಿಯಸಖಿ, ಹೀಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬಾ. ಇತ್ತನೋಡು,
ರಾಗಾ|| ಬೇಹಾಗ್|| ಆದಿ|| (ಚಿತ್ತವಿವೃದು)

ಕೇಳುಸಖೀ ಈತನು, ಮಾಯಾಪುರೀರಾಜನು || ಪ ||
ಕೂರಜನಪರಿವಾರಸಂಯುತನು | ನರರೊಳುಸುರವರಸಮಸಂಪ
ದನು || ೧ ||

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ಉದಾಸೀನದಿಂದ) ಸಾಕು, ಬಲ್ಲೆನು.

ಕಂದ|| ವೋಹಕೆ ಸೆಳೆಯುವ ಗುಂಪಿಗೆ |

ಸಾಹಸಮಂ ತೋರುವನಿವನಕ್ಕೃಧಿಕಂಕೋ ||

ಲಾಹಲಮಾಡುತಬಲ್ಲಿದ |

ಸಾಹಸಿಯಾಗಿರ್ಪುನಿವನಬಲ್ಲೆನಡೆಸಖೀ ||

ಧೃತಿ—(ಮೇಲಿನಮಟ್ಟು)

ರೂಪದೊಳಧಿಕಂ ಭೂಪರೊಳುಧೀರಂ | ಕಾಸಾಡುವರೊ
ಳತಿಸಂಪನ್ನನಾಗಿಹಂ || ಕೇಳುಸಖಿ || ಈತನು ಕಾಮಾಖ್ಯನುಂ
ತ್ರಿಯು || ೨ ||

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ಹಾಸ್ಯದಿಂದ) ಪ್ರಿಯಸಖಿ, ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೊಬ್ಬರನ್ನು
ಪರಿಭಾವಿಸದೆ ಪ್ರಕಂಠದಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನರಳಿಸುವ ಈ ನಿರ್ದಯನನ್ನು
ಬಲ್ಲೆನು. ಮುಂದೆನಡೆ.

ಧೃತಿ—(ಮೇಲಿನಮಟ್ಟು)

ಧನಕನಕಪೂರಿತಂ ಜನಮನಕೆ ರಂಜಕಂ | ಘನತರಮಹಿಮ
ಗುಣಗಣಮಂನಿಂದಿಪಂ || ಕೇಳುಸಖೀ, ಈತನು ಡಂಭನೆಂಬಾ
ತನು || ೩ ||

ಪ್ರಜ್ಞೆ—(ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ) ಸಖಿ, ಮುಂದೆ ನಡೆ ಮಿತ್ರನ ಪತ್ನಿ
ಯನ್ನು ಕಾವಿಸುವವನೂ ಶಂಭುಮುಖ್ಯರನ್ನು ಕೂಡ ಒಯಿಸುವೆನೆಂಬ ಒಂಬ
ಗಾರನೂ ಆದ ಈ ಡಂಭನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬೇಡ.

ಧೃತಿ—ಪ್ರಿಯಸಖೀ! ಈತನನ್ನು ನೋಡು. ಮಾಯಾವುರಿತನ
ಮಂತ್ರಿಯೂ ಉರ್ವಶೀ ಸವಾಸ ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಈತನೇ ಲೋಭನು.

ಪ್ರಜ್ಞೆ—ಸಖಿ, ಪತ್ತಿಯು ಪರಪುರುಷರೊಡನೆ ಸರಸವಾಡು
ತ್ತಿರಲು ಸಂಪನ್ನೆಯೆಂದಾಡುವ ಈ ವ್ರಾಣಿಯನ್ನು ನೋಡಲಾರೆನು.

ಧೃತಿ—ಇವನನ್ನು ನೋಡು, ಮಾಯಾವುರಿತನ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬ
ನಾದ ಅಹಂಕಾರನು.

ಪ್ರಜ್ಞೆ—ಉತ್ತಮರನ್ನು ಭೃತ್ಯರಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರಸ್ತ್ರಿಯನಾಗಿ
ರುವ ಇವನನ್ನು ತಿಳಿಯದವರಾರು ?

ಧೃತಿ—ಈತನನ್ನು ನೋಡು, ಮಾಯಾವಿರೋಧನ ಮಂತ್ರಿ, ಮಾತೃಯ
ಮಹಾತ್ಮರುಗಳೆನು.

ಪ್ರಜ್ಞೆ—ಪ್ರಿಯಸಖಿ ! ಸಾಧುಸಚ್ಚನರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವವರಾದ
ಈತನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲೆನು.

ಧೃತಿ—ಪ್ರಿಯಸಖಿ, ಇತ್ತಕ್ಕತೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡು. ಇಷ್ಟಿರುವಂತನೇ
ಸಂಶೋಧಿಸು.

ಪ್ರಜ್ಞೆ —(ಸಂಶೋಧಿಸಿದಿಂದ)

ರಾಗಾ|| ಶಂಕರಾಭರಣ|| (ನಮ್ಮಮಾವ)

ಬಲ್ಲೆ ನಾನು, ಜಲಜಾಕ್ಷಿಯಿವನಂ || ಪ || ತಿಷ್ಠುರಕಂಡರ
ಕಷ್ಟಪಡುವರೆಂದು, ಫಟ್ಟನೆಬಂದವರ ಮುಟ್ಟಿವಂದಿಸುವಂ || ಲೋ
ಭನಜಯಿಸಿದ ಕೋಭನಪುರುಷನು ಡಂಭನಮೋಸಕೆ ಸ್ತಂಭಿಪ
ನಲ್ಲಂ || ೨ ||

ಧೃತಿ—ಈತನೇ ವಸ್ತುವಿಚಾರನು.

ಪ್ರಜ್ಞೆ —ರಾಗಾ|| ದೀಪಾಗ್|| (ಯಾವರೂಜಮುಷಿಯೊಕಾಣಿ)

ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆನಿವನಸಖಿಯೆ ಜಲಜಾಂಬಕಿಯ || ೨ || ಕಾಮತಾ
ಪಕೆಮರುಗುತಿರುವ | ಕೋಮಲಜನಸಂಭ್ರಮವಂ ; ಕಾಮಿನೀಚಿ
ತ್ರದವಿವರವಂ | ಪ್ರೇಮದಿಂದತಿಳುಹಿಪೊರವಂ ಕೇಳಿ || ೧ ||

ಧೃತಿ—ಪ್ರಿಯಸಖಿ ಈತನನ್ನು ತಿಳಿದೇ ಇರುವೆಯಷ್ಟೆ !

ಪ್ರಜ್ಞೆ —(ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ)

|| ಮೇಲಿನಮಟ್ಟು ||

ಅರ್ಯರಲ್ಲಿಶ್ರೇಷ್ಠನಿವನು | ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿದಕ್ಷತಾನು|| ಧೈರ್ಯ
ಕಾರ್ಯನಿಧಿಯು ಬಾಲಸೂರ್ಯಸದೃಕತೇಜನಿವನ || ಕೇಳಿ || ೨ ||

ಪ್ರಿಯಸಖೆ ! ನಮ್ಮ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತರಾದ ಈ ಮೂವರು ಮಹಾತ್ಮರೂ ನನಗೆ ಪಿತೃಸಮಾನರು, ವಂದನೀಯರು, ಮತ್ತು ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರು.

ಧೃತಿ — (ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಕಡೆಗೆ ಕೃತೋರಿಸಿ)

ಕಂದ || ಪರಿಕಿಪ್ಪುದೀನವತರೂನ |

ಸ್ಮರಕೋಟಿಸದ್ಯತಮನೋಜ್ಞ ರೂಪಾನ್ವಿತನಾ ||

ಪರಮಪದನಾಥಭಕ್ತನ |

ವರಮಧುರಾಧೀಶಸುಗುಣಾಭರಣ ಸೀಮೆ ||

ಪ್ರಜ್ಞೆ — (ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ)

ಠಾಗಾ|| (ಇಂದಿಗೆ ಧನ್ಯನುನಾನು)

ಕಂದವರ್ತೂಪನಿವನಸಂದರ್ಶನದಿಂ || ಇಂದಿಗೆನಾಂಧನ್ಯ
ಳಾದೆ || ಪ || ಕೆಟ್ಟ ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಟ್ಟುಳಿಯಂಬಿಗಿ ಕಟ್ಟುತೆಮನದೊ
ಳ ನಿವೃತ್ತಿಯೊಳಿರುತಿಹ | ದಿಟ್ಟನಕಂಡುದರಿಂ || ಇಂದಿಗೆನಾರಧನ್ಯ
ಳಾದೆ ||೧|| ರಾಜೀವಾಕ್ಷನವಾದ ಪೂಜಕನನುದಿನಂ | ರಾಜಿತತನು
ಕಾಂತಿಯುತಂ | ಕೂಜಿತಗುಣನಂಸೇರ್ದುರದರಿಂದಾಂ ||ಇಂದಿಗೆ||೨||

ಕತಾನಂದನಶಿಷ್ಯ — (ಮುಂದೆಬಂದು) ಪ್ರಜ್ಞಾಂಬಿಗೆ ಮಂಗಳವಾ
ಗಲಿ ! ಇದೋ ಸ್ವಯಂವರವಾಲಿಕೆ !

(ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವನು)

ಪ್ರಜ್ಞೆ — (ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನ
ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ)

ರಾಗಾ|| (ಧೀರವೀರನಕೊರಳಿಗೆ ಸುಮಹಾರ)

ಸುಲಲಿತಾಂಗನ ಕೊರಳಿಗಾಂಸುಮವಾಲೆಹಾಕುವೆ ನೊಲವಿ
 ನಿಂ | ಜಲಜನಾಭನವಾಭಜಕನಕೆಲವಸಾರುತೆಸುಖಿವೆನಾಂ || ಪ||
 ಪಲವುದಿನದಿಂ ತೊಳಲಿಬಳಲಿ ಹಲುಬುತಿರೆನಾಂವಿರಹದಿಂ || ಸುಲಭ
 ದಿಂದೆನಗೊಲಿದುಬಂದನ ಚಲುವನಿವನಂವರಿಸುತಾಂ || ಸುಲಲಿತಾಂ
 ಗನ ||೧|| ನಳನಲೋಚನಶೇಷಶೈಲನಿವಾಸನೊಲೈಯೊಳೇದಿನಂ |
 ಇಳಿಯೊಳೇತಗೆ ಲಲನೆಯಾಗಲಾಂಧನ್ಯೆಳನ್ನಿಸಿಮೆರೆಯುವೆಂ || ೨ ||
 ಶತಾನಂದ—ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮಾಲೆಯಹಾಕಿ ಬಳಕ
 ಆಶೀರ್ವಾದಮಂತ್ರದೊಡನೆ ಪುನಾಕ್ಷಗಗಳನ್ನು ತಳಿಯುವರು.

ಶಾಂತಿ }
 ಧೃತಿ } (ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ)

ರಾಗಾ (ನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಗಳಿಗೆ)

ಮಂಗಳಂಪ್ರಜ್ಞಾಂಜಿಗೇವರವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಗೆ | ಜಯಮಂಗಳಂ
 ಜಗದಾದಿದೇವಗೆ ದೀನವಾಲಗೆ || ಪ || ರಾಜಿತೆಯಾಗಿ ಸುಗುಣಭ
 ರಿತರಾಜಸಿಂಗೂಡಿ | ತೇಜದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವೀ ರಾಜೀವನೇತ್ರಿಗೆ
 ||ಮಂಗಳಂ|| ೧ || ಜಿಷ್ಣುಗಳಲಿವರ್ಧಿಷ್ಣುವಾಗಿ ಶೇಷ್ಠನೆನಿಸಿದ ಕೃ
 ಪ್ಷನನ್ನು ಪೋಲ್ವ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಗೆ || ಮಂಗಳಂ || ೨ ||
 (ಆರತಿಯೆತ್ತುವರು.)

ವಿನೇಕ—(ಎದ್ದುನಿಂತು ವಿನಯದಿಂದ) ಮಂಟಪವನ್ನಲಂಕರಿಸಿರುವ
 ಮಹಾಮೋಹರೇ ನೊದಲಾದ ಬಂಧುಮಿತ್ರರಾಜರೇಅವಧರಿಸಬೇಕು. ನೀವು
 ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸವು ಈ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವೇ ಅದುದರಿಂದ ನೀವೆ
 ಳ್ಲರೂ ಸನ್ನಿಹ್ರದೇ ಆದಿರಿ. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಏಕೀಭವಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ

ಮಂಗಳಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರೆವೇರಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿತರಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ವೋಹ:—ಎಲೈ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ವಿವೇಕ ಮಹಾರಾಜನೆ !
 ಪ್ರಥಮತಃ ನಾವು ನಿನಗೆ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರಾಗಿದ್ದುದು ನಿಜ; ಆದರೆ, ಈ ಸಭಾ
 ಪ್ರವೇಶವಾದಾಗಲೇ,—ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವಾದಾಗಲೇ,—ನಮ್ಮ ವಿರೋಧಭಾವವು
 ತಿರೋಧಾನಹೊಂದಿ ನಿನಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗುವಂತಹ ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ದೈವೀ
 ಭಾವವೊಂದು ನಮಗುಂಟಾಯಿತು. ಅದುದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಸಂತೋ
 ಷದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಮಾಂಡಲಿಕತ್ವವನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸುವೆವಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಲಜ್ಜಾ
 ನುಸಾರವಾಗಿ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿಯೇ ಇರುವೆವು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವರು)

ತತಾನಂದ— ಎಲೈ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾಜನೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಂಬಿಯ ಪಾಣಿ
 ಗ್ರಹಣಮಾಡು.

ವಿಸ್ತೃ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೈಹಿಡಿಯುವನು.)

ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ವುಷ್ಟಾಂಜಲಬದ್ಧರಾಗಿ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹೇಳುವರು.

ರಂಗ|| ಸುರಟಿ|| ರೂಪಕ|| (ಶೀಘ್ರರೀತಿ)

ಮಂಗಳಂ ಸರೋಜನೀತ್ರ ಭವತುತೇಸದಾ || ರಂಗಕೃ
 ಪಾಂತ ರಂಗಮಂಗಳಾಂಗ ಶ್ರೀರಂಗ || ಪ || ಶರದಿಂದುಕೋಟಿ
 ಸುಂದರಾನನ ಶರಣರಕ್ಷಣ | ಕರುಣದಿಂ ನವದಂಪತಿಗಳಂಪೊರೆ
 ವುಷೈ ಸದಾ || ೧ || ತರುಣಾರ್ಕಕೋಟಿ ಸದ್ಯಶಚರಣಯುಗಳ
 ಭಾಸುರ | ವರಶೇಷಶೈಲ ಶಿಖರನಿಲಯ ಶ್ರೀರವನವರ || ಪ || ೨ ||

ವುಷ್ಟಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವರು.

ಪಂಚಮಾಂಕಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಂ

(ಸೂತ್ರಧಾರನ ಪ್ರವೇಶ)

ಸೂತ್ರ—(ಕೈಬೋಧಿಸಿ) ರಸಿಕಸಭಾಸದರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನನಿ!

ಗುಣಜ್ಞರೇ ! ಈ ನಾಟಕವು ಕೇವಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ, ನೋಟಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಮನನಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅರ್ಹವಾದುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ:—

ಪ್ರಾಣಿಯು ಜನಿಸುವಾಗಲೇ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವು ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ಸಾತೀಲ್ಯವೆಂಬುದು ಜಗದ್ವಿದಿತ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷುತ್ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಆಹಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇ ಕಾಮವು. ಅದು ಲಭಿಸಿದಾಗ ಸೇವಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಕೋರುವ ಅಸಕ್ತಿಯೇ ರತಿಯೆನಿಸುವುದು.

ಈ ಲಂಪಟದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ವಿವೇಕವು ತಲೆದೋರುವುದು; ಅದರೂ ಡಂಭ, ಅಹಂಕಾರ, ತೃಪ್ತಾ, ಲೋಭ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಇದರ ಸಹವಾಸವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಎಂದರೆ, ನಾನಾವಿಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇ ಕಾಮವು. ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಮಾನರಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಡಂಭ, ತನಗೆ ಮೀರಿದವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಅಹಂಕಾರ, ಮಾಡಬಾರದುದೆಂಬ ಜಿವುಣತನವೇ ಲೋಭವು, ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಕೇಡಾಗಬೇಕೆಂಬ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೇ ಮಾತ್ಸರ್ಯವು. ಹೀಗೆ ಪರಿಣಮಿಸುವುವು.

ಇವು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಕಳೆದವೇಲೆ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯೇ ! ಕಾಮವು ! ಅದರ ಲಭ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಂಧತೋರಿದರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಕ್ರೋಧವು. ಅಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವೇಷದಲ್ಲಿ ಅಸಗುವುದು ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಪ್ರಕಂಡವಾದ ಈ ಪವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವಾಗ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಶಾಂತತೆ ತಲೆದೋರಿದರೆ ಆಗ ಡಂಭಕ್ರೋಧರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವುಂಟಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಭಯಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯೇ ವಿಷಯವಾಗುವುದು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಹೊರಹೊರಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೌತೀಲ್ಯವಿವೇಕ ಇವರ ಅಜ್ಞಿಯಂತೆ ಶಾಂತ, ಸಂತೋಷ, ವಸ್ತುವಿಚಾರ, ಇವರು ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸಹಚಾರಿಗಳಾದ ಶಾಂತಿದೈವ್ಯತಿಗಳು ತಲೆದೋರುವುವು. ಇವುಗಳಿಂದ ಕಾಮಾದಿಗಳು ತಿರಸ್ಕೃತವಾಗಿ ಕುಗ್ಗಿ ತಮಗೆ ನಿಯಾಮಕವಾದ ಮೋಹವನ್ನು ಸೇರುವುವು. ಹೀಗಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಬಲವ್ಯತ್ಯಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು.

ಆದರೂ ಮೋಹಸಹಾಯಕರಾದ ಡಂಭಾದಿಗಳು ಅಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಯತ್ನಿಸುವುವು ಅದನ್ನೆ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುವರು. ಆದರೆ ಅದು ಬಹಿರ್ವರ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಆ ಬಳಿಕ ಪ್ರಜ್ಞಾಪಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಹಾದಿಗಳು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕಾಗಿ ವಿವೇಕ, ಶಾಂತ, ಸಂತೋಷ, ವಸ್ತುವಿಚಾರ, ಶಾಂತಿ, ದೈವ್ಯತಿಗಳು ಏಕತ್ರ ಸೇರುವುವು. ಆಗ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಧೈವ್ಯತಿಯನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿ ಮೋಹಾದಿಗಳ ದೋಷಗಳನ್ನೂ ಶಾಂತಾದಿಗಳ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ಯವಸ್ತುವಾದ ಎಷ್ಟುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರುವುದು. ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಎಷ್ಟುಭಕ್ತಿ ಹೊರತು ಮತ್ತಾವುದೂ ಪ್ರಾಪ್ಯವಲ್ಲ. ಅನ್ಯತ್ರವರ್ತಿಸಿದರೂ ಫಲಪ್ರದವಾಗಲಾರದು

ಎಷ್ಟುಭಕ್ತಿಯು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಕೂಡಲೆ ವಿವೇಕವು ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಆಗ ವಿವೇಕದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಮೋಹಾದಿಗಳೂ ದುಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸತ್ಸ್ವಭಾವಹೊಂದಿ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗುವುವು. ಆಗ ಅವುಗಳ ಕ್ರಮವೇ ಬೇರೆಯಾಗುವುವು. ಹೇಗೆಂದರೆ:—

(೧) ದೇಹ—ದೇಹಸಂಬಂಧವಾದ ಸ್ತ್ರೀವೃತ್ತ, ಸಂಪದಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದ ಮೋಹವು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕಮಲಾಕ್ಷನೂ ಆನ್ಯಯನೂ, ಜಗತ್ಕರ್ತನೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೂ ಆಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನೆಲಸುವುದು.

(೨) ಸ್ವಕ, ಚಂದನ ವನಿತಾದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಮವು ಅವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ

ನಿತ್ಯಾನಂದಪದವಾದ, ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಲ್ಲಿ ತತ್ಪರವಾಗುವುದು.

(೧) ಛೋಗ್ಯವಸ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತಿಪ್ರತಿಬಂಧಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ರೋಧವು ಪರಮ ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವುದು.

(೨) ಸ್ತ್ರೀಪುತ್ರ ಭೃತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಸಿದ್ದ ಡಂಭವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಕಂಕರವಾಗಿ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವುದು.

(೩) ಛೋಗ್ಯವಸ್ತುಪ್ರಾಪ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ತೃಷ್ಣೆಯು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಮಾನ್ಯತನಾನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವುದು.

(೪) ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಂಪದ್ವ್ಯಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಲೋಭವು, ಸಾಹಸದಿಂದಲೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೂ ಗಾಢಿಸಿದ ಭಗವತ್ಕೃಪಾವಾನ್ವಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವುದು.

(೫) ವರ್ಧಿಷ್ಣುಗಳಾದ ಮಹಸೀಯರ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದಿದ್ದ ಮಾತ್ಸರ್ಯವು, ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಬಲಿಸಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿ ಭೃತ್ಯಾದಿ ಪರಿವಾರಗಳ ಏಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವುದು.

ಈ ರೀತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ ಸಂಬಂಧಗಳಾದ ಮೋಹಾದಿಗಳ ಗುಣವು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ ಸಂಬಂಧಗಳಾದ ತಾಂತಿ, ಧೃತಿ, ಸಂತೋಷ, ವಸ್ತುವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೀಭಾವವಾಗುವುದು. ಆಗಲೇ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ರಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗುವರು. ಇದೇ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹ ಭಾತನೆಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಕೃತಿಬಂಧಕರ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾಗಿರುವುದು.

ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಸಭಾಸದರು ನಾಲ್ಕೈವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ರಾಗ, ತಾಳ, ಲಯ, ವೇಷ, ಭಾಷೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿದಬಹುದಾದ ಸ್ಯೂನಾತಿ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಸಮಸ್ತ ಸನ್ಮಂಗಳಾನುಭವಂತು.

